

ЗАКОН

О РЕФЕРЕНДУМУ И НАРОДНОЈ ИНИЦИЈАТИВИ

І. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређује се начин спровођења референдума и начин остваривања народне иницијативе.

Начело владавине права

Члан 2.

Референдум се спроводи, а народна иницијатива остварује у складу са правним поретком Републике Србије.

Приликом спровођења референдума и остваривања народне иницијативе поштују се Уставом зајемчена људска права и слободе, а нарочито слобода мишљења и изражавања, слобода медија, слобода кретања, слобода окупљања, слобода удруживања и право на обавештеност.

Право изјашњавања и право учешћа

Члан 3.

Право изјашњавања на референдуму и право учешћа у народној иницијативи имају грађани који, у складу са прописима о изборима, имају бирачко право и пребивалиште, односно боравиште за интерно расељена лица, на територији за коју се расписује референдум, и уписани су у бирачки списак.

На остваривање права из става 1. овог члана сходно се примењују одредбе закона који уређује јединствени бирачки списак, укључујући и могућност подношења захтева да се у бирачки списак упише чињеница да ће се на републичком референдуму грађанин изјашњавати према месту боравишта у иностранству, односно према изабраном месту боравка у земљи.

Забрана спровођења референдума и остваривања народне иницијативе

Члан 4.

Референдум се не може спровести, а народна иницијатива остварити за време ванредног и ратног стања.

Слобода изјашњавања и слобода учешћа

Члан 5.

Грађани се слободно изјашњавају на референдуму и слободно опредељују о свом учешћу у народној иницијативи.

Нико не може позвати грађанина на одговорност због изјашњавања или неизјашњавања на референдуму, нити због учествовања или неучествовања у народној иницијативи.

Начин изјашњавања, односно учешћа

Члан 6.

На референдуму се грађани изјашњавају лично и тајним гласањем на гласачким листићима.

У народној иницијативи грађани учествују потписивањем одговарајућег предлога.

Овера потписа

Члан 7.

Овера потписа се врши код јавног бележника или у општинској, односно градској управи, а у градовима и општинама за које нису именовани јавни бележници у основном суду, судској јединици, пријемној канцеларији основног суда или општинској, односно градској управи.

Накнада за оверу потписа износи 40 динара по потпису.

Овери потписа не подлежу потписи дати електронским путем, у складу са уредбом којом се уређује електронска народна иницијатива.

Заштита права

Члан 8.

Грађани, овлашћени предлагачи и други овлашћени субјекти имају право на заштиту од неправилности у поступку спровођења референдума и остваривања народне иницијативе, у складу са овим законом.

На приговоре и жалбе које грађани и овлашћени предлагачи подnose ради заштите права, односно због неправилности у поступку спровођења референдума и остваривања народне иницијативе не плаћају се таксе.

Заштита података о личности

Члан 9.

Подаци о личности прикупљени у поступку спровођења референдума и остваривања народне иницијативе, не могу се користити у друге сврхе и уживају заштиту у складу са овим законом и законом којим се уређује заштита података о личности.

II. РЕФЕРЕНДУМ

1. Заједничке одредбе

Појам и врсте референдума

Члан 10.

Референдум је облик непосредног изјашњавања грађана о питањима за која је то Уставом, законом и статутом аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе одређено (обавезни референдум), као и о питањима из надлежности Народне скупштине, скупштине аутономне покрајине и скупштине јединице локалне самоуправе (у даљем тексту: скупштина) за која скупштина одлучи на захтев већине народних посланика Народне скупштине, посланика скупштине аутономне покрајине односно одборника скупштине јединице локалне самоуправе или на захтев одређеног броја бирача (необавезни референдум).

Одредбе овог закона које се односе на јединице локалне самоуправе сходно се примењују и на спровођење референдума и народне иницијативе у градским општинама.

Референдум се расписује ради изјашњавања грађана о предлогу акта, о потврђивању усвојеног акта или о питању од општег значаја.

Према правном дејству одлуке, референдум може бити обавезујући или саветодавни.

Према територији на којој се спроводи, референдум може бити републички (на целој територији или делу територије Републике Србије), покрајински (на целој територији или делу територије аутономне покрајине) или локални (на целој територији или делу територије јединице локалне самоуправе). Републички референдум расписује Народна скупштина, покрајински референдум расписује скупштина аутономне покрајине, а локални референдум расписује скупштина јединице локалне самоуправе.

Према времену доношења акта који је предмет изјашњавања грађана, референдум може бити претходни или накнадни.

Према врсти акта који је предмет изјашњавања грађана, референдум може бити уставотворни, законодавни (ако се односи на закон или други општи акт који доноси Народна скупштина, скупштина аутономне покрајине или скупштина јединице локалне самоуправе) или управни.

Доношење и правно дејство одлуке на обавезујућем референдуму

Члан 11.

Одлука на обавезујућем референдуму донета је ако је за њу гласала већина изашлих грађана на територији за коју је референдум расписан.

Одлука из става 1. овог члана производи правно дејство од дана проглашења укупних резултата референдума.

Утврђивање мишљења на саветодавном референдуму

Члан 12.

Мишљење грађана на саветодавном референдуму утврђује се гласовима већине изашлих грађана и није правно обавезујуће.

Обавезни референдум

Члан 13.

Скупштина је дужна да донесе одлуку о расписивању референдума о питању за које је Уставом или законом, односно статутом аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе, одређено да о њему одлучују грађани референдумом.

Када је одређено да се на референдуму из става 1. овог члана грађани изјашњавају о потврђивању усвојеног акта у скупштини, скупштина је дужна да донесе одлуку о расписивању референдума истовремено са усвајањем тог акта.

Ако је Уставом или законом одређено да одлуци скупштине претходи референдум, скупштина је дужна да донесе одлуку о расписивању референдума, по могућности на истој седници, а најкасније у року од 30 дана од дана утврђивања предлога одлуке о питању из става 1. овог члана.

У складу са Уставом, референдум је обавезан за промену Устава и за оснивање, укидање и промену територије аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе.

Референдум на захтев народних посланика Народне скупштине, посланика скупштине аутономне покрајине или одборника скупштине јединице локалне самоуправе

Члан 14.

Захтев за расписивање референдума о питању из надлежности скупштине може да поднесе већина од укупног броја свих народних посланика Народне скупштине, посланика скупштине аутономне покрајине односно одборника скупштине јединице локалне самоуправе.

У захтеву из става 1. овог члана обавезно се наводи да ли се захтева расписивање обавезујућег или саветодавног референдума. Захтев обавезно садржи навођење референдумског питања са понуђеним одговорима.

Скупштина је дужна да донесе одлуку о расписивању референдума истовремено са усвајањем захтева за расписивање референдума из става 1. овог члана.

На референдуму из става 1. овог члана грађани се претходно изјашњавају о питању које треба да се уреди актом скупштине или се изјашњавају о потврђивању усвојеног акта у скупштини, а пре његовог проглашења.

У одлуци о расписивању референдума одређује се врста изјашњавања у смислу става 4. овог члана.

Референдум на захтев грађана

Члан 15.

Народна скупштина је дужна да распише референдум на захтев бирача чији је најмањи број утврђен Уставом или законом.

Скупштина аутономне покрајине је дужна да распише референдум на захтев најмање 30.000 бирача који имају пребивалиште на територији аутономне покрајине.

Скупштина јединице локалне самоуправе је дужна да распише референдум на захтев најмање 10% бирача који имају пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе.

У захтеву из ст. 1. до 3. овог члана наводи се да ли се тражи расписивање референдума ради претходног изјашњавања о питању које треба да се уреди актом скупштине или се предлаже усвајање акта, његова измена, допуна или престанак важења, као и да ли је референдум обавезујући или саветодаван. Захтев обавезно садржи навођење референдумског питања са понуђеним одговорима.

Захтевом бирача из ст. 1. до 3. овог члана сматра се покренута народна иницијатива у смислу члана 68. овог закона, ради спровођења референдума, подржана потписима потребног броја бирача, која се односи на питање о којем се може одлучивати на референдуму и која је сачињена у складу са одредбама овог закона о подношењу народне иницијативе.

Поред услова из ст. 2. до 5. овог члана, захтев за расписивање референдума на територији аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе, треба да испуњава и услове утврђене статутом аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе.

Одлука о расписивању референдума из ст. 1. до 3. овог члана доноси се истовремено са усвајањем захтева за расписивање референдума.

На референдуму из ст. 1. до 3. овог члана грађани се претходно изјашњавају о питању које треба да се уреди актом скупштине, односно изјашњавају се о усвајању акта чије се доношење предлаже захтевом бирача или о потпуном, односно делимичном престанку важења акта који је донела скупштина.

Став скупштине

Члан 16.

Када скупштина распише референдум на захтев бирача, она може утврдити став о питању о којем се одлучује на референдуму и упознати грађане са својим ставом на званичној веб презентацији и путем медија.

Став скупштине о питању о којем се одлучује на референдуму усваја се истовремено са доношењем одлуке о расписивању референдума.

Саветодавни референдум

Члан 17.

Скупштина може расписати референдум о питању од ширег значаја из своје надлежности ради прибављања мишљења грађана о одлуци која треба да буде донета у вези са тим питањем (саветодавни референдум).

Скупштина која је расписала саветодавни референдум дужна је да се посебно изјасни о прихватању или неприхватању прибављеног мишљења грађана приликом доношења одлуке.

Одлука о расписивању референдума

Члан 18.

Одлука о расписивању референдума садржи обавезно: навођење територије за које се расписује референдум; назив акта, односно питање о коме се грађани изјашњавају на референдуму са понуђеним одговорима; датум одржавања референдума; време трајања гласања на референдуму и врсту референдума који се расписује. Акт о коме се грађани изјашњавају на референдуму и образложење тог акта, односно образложење питања о коме се грађани изјашњавају на референдуму саставни су део одлуке о расписивању референдума.

Одлука о расписивању референдума објављује се у службеном гласилу Републике Србије, односно у службеном гласилу аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе.

Референдум се може одржати најраније 45, а најкасније 60 дана од дана расписивања референдума.

У случају расписивања референдума о промени Устава, референдум се може одржати најраније 45 дана од дана расписивања референдума, а најкасније 60 дана од дана усвајања акта о промени Устава.

Органи за спровођење референдума

Члан 19.

Органи за спровођење референдума јесу надлежна изборна комисија и гласачки одбор.

Органи за спровођење референдума независни су у раду и поступају у складу са Уставом, законом и прописима донетим на основу закона.

Надлежна изборна комисија за спровођење републичког референдума је Републичка изборна комисија, за спровођење покрајинског референдума

покрајинска изборна комисија, а за спровођење референдума у јединици локалне самоуправе општинска односно градска изборна комисија (у даљем тексту: надлежна комисија).

Кад се референдум расписује за територију Републике и аутономне покрајине или за њихов део, изборна комисија јединице локалне самоуправе (у даљем тексту: поткомисија) обавља послове одређене овим законом.

У граду Београду послове поткомисије обављају изборне комисије градских општина.

Ако на дан ступања на снагу одлуке о расписивању републичког или покрајинског референдума у некој јединици локалне самоуправе не постоји изборна комисија, Републичка изборна комисија односно покрајинска изборна комисија у року од седам дана од ступања на снагу одлуке о расписивању референдума, решењем образује поткомисију за територију те јединице локалне самоуправе.

Поткомисија коју образује Републичка изборна комисија односно покрајинска изборна комисија има председника, четири члана и њихове заменике, који се именују на предлог посланичких група сразмерно њиховој заступљености у Народној скупштини односно скупштини аутономне покрајине на дан ступања на снагу одлуке о расписивању референдума.

Када образује поткомисију, Републичка изборна комисија односно покрајинска изборна комисија на предлог начелника управног округа именује секретара и заменика секретара поткомисије, који учествују у њеном раду без права одлучивања. Секретара и заменика секретара поткомисије на територији града Београда предлаже начелник градске управе града Београда.

Републичка изборна комисија односно покрајинска изборна комисија може поткомисији коју образује својим решењем поверити надлежност за више суседних јединица локалне самоуправе у којима не постоје локалне изборне комисије.

Представник овлашћеног предлагача у органу за спровођење референдума

Члан 20.

Подносилац захтева на основу којег је донета одлука о расписивању референдума (у даљем тексту: овлашћени предлагач) може одредити своје представнике (члана и заменика члана) у органе за спровођење референдума.

Надлежна комисија

Члан 21.

Надлежна комисија обавља следеће послове:

- 1) стара се о законитом спровођењу референдума;
- 2) доноси упутство за спровођење референдума;
- 3) стара се о обезбеђивању материјала за спровођење референдума;
- 4) прописује обрасце за спровођење референдума;
- 5) одређује гласачка места;
- 6) образује гласачке одборе;
- 7) утврђује и проглашава резултате референдума;

8) обавља и друге послове одређене овим законом и одлуком о расписивању референдума.

Поткомисија обавља техничке припреме за спровођење републичког, односно покрајинског референдума, одређује гласачка места, утврђује резултате гласања на основу примљеног материјала са свих гласачких места и доставља их Републичкој, односно покрајинској изборној комисији, и обавља друге послове одређене овим законом и одлуком о расписивању референдума.

Изузетно од става 2. овог члана, за спровођење републичког референдума, Републичка изборна комисија одређује гласачка места у иностранству и у заводима за извршење кривичних санкција.

Поред послова из става 1. овог члана, Републичка изборна комисија односно покрајинска изборна комисија даје инструкције за рад поткомисијама, усклађује и надзире њихов рад у погледу примене одредаба овог закона.

Гласачки одбори

Члан 22.

Гласачки одбори руководе процесом гласања на гласачким местима, обезбеђују правилност и тајност гласања и утврђују резултате гласања на гласачким местима, у складу са упутствима надлежне комисије.

Гласачки одбор има председника, заменика председника, четири члана и четири заменика члана.

Гласачки одбор у иностранству и у заводима за извршење кривичних санкција има председника, заменика председника, два члана и два заменика члана.

Председници, заменици председника, чланови и заменици чланова гласачких одбора (у даљем тексту: чланови гласачких одбора), изузев гласачких одбора у иностранству и у заводима за извршење кривичних санкција, именују се на предлог посланичких односно одборничких група које су на дан расписивања референдума заступљене у скупштини.

Приликом именовања чланова гласачких одбора води се рачуна о томе да се обезбеди сразмерна заступљеност представника власти и опозиције, односно посланичких и одборничких група из става 4. овог члана у гласачким одборима која одговара њиховој заступљености у скупштини.

Сразмерна заступљеност из става 5. овог члана обезбеђује се у односу на укупан број места чланова свих гласачких одбора на територији за коју се расписује референдум.

Чланови гласачких одбора на гласачким местима у иностранству и у заводима за извршење кривичних санкција именују се у складу са законом којим се уређују избори за народне посланике.

Приликом утврђивања предлога кандидата за чланове гласачких одбора, посланичка односно одборничка група треба да да предност лицу које је Републичка изборна комисија обучила за рад у бирачком одбору и које има искуство у спровођењу избора. Посланичка, односно одборничка група треба, такође, да води рачуна о уравнотеженој заступљености полова и потреби укључивања особа са инвалидитетом у спровођење изборног поступка.

Предлози за чланове гласачких одбора достављају се надлежној комисији најкасније десет дана пре дана одређеног за одржавање референдума.

Ако посланичка, односно одборничка група не достави благовремено

предлог за именовање неког лица у гласачки одбор, надлежна комисија у гласачки одбор именује лице које предложи начелник општинске, односно градске управе.

Чланови гласачких одбора именују се најкасније седам дана пре дана одређеног за одржавање референдума.

Замену члана гласачког одбора врши надлежна комисија на захтев овлашћеног предлагача најкасније три дана пре дана одређеног за одржавање референдума.

Изузетно, надлежна комисија, односно члан комисије кога она за то овласти, може заменити члана који не може да буде у гласачком одбору због ограничења утврђених законом којим је уређен избор народних посланика, најкасније до отварања гласачког места ради обављања гласања.

Приговор против решења о именовању гласачких одбора

Члан 23.

Против решења којим је одбијен или одбачен предлог за именовање члана, односно заменика члана гласачког одбора, подносилац предлога може изјавити приговор надлежној комисији у року од 48 сати од доношења решења.

Против решења о именовању гласачког одбора подносилац предлога чланова и заменика чланова гласачког одбора може изјавити приговор надлежној комисији у року од 48 сати од доношења решења.

Рок за подношење приговора због пропуштања да се у законом предвиђеном року донесе одлука о предлогу за именовање члана, односно заменика члана гласачког одбора, почиње да тече од момента када је истекао рок у којем је надлежна комисија била дужна да о том предлогу донесе одлуку.

На поступање по приговору из ст. 1. и 2. овог члана сходно се примењују одредбе овог закона о заштити права.

Гласачка места

Члан 24.

Гласачка места се одређују и уређују сходно прописима који уређују изборе за народне посланике.

На гласачком месту се обавезно истиче одлука о расписивању референдума, са текстом акта, односно образложењем питања о коме се одлучује на референдуму.

Дан и време одржавања референдума

Члан 25.

Референдум се одржава у једном дану, по правилу недељом.

Време трајања гласања на референдуму одређује се тако да се омогући гласање свим грађанима који имају право изјашњавања на референдуму.

Гласање се закључује истеком времена одређеног за гласање, а грађанима који су се затекли на гласачком месту у тренутку његовог затварања омогућује се да гласају.

Ако су на гласачком месту гласали сви грађани који су уписани у извод из бирачког списка, гласање се закључује и пре истека времена одређеног за гласање, а резултати гласања на том гласачком месту не смеју се јавно саопштавати нити истицати на гласачком месту пре истека времена одређеног за гласање.

Обавештавање грађана о спровођењу референдума

Члан 26.

Надлежна комисија је дужна да, у року од 20 дана од дана расписивања референдума, усвоји акт којим грађанима пружа објективне информације о питању, односно акту о коме се одлучује на референдуму и да га објави на званичној веб презентацији, у медијима, а нарочито у републичком и покрајинском медијском јавном сервису и достави грађанима на адресу пребивалишта.

Информација из става 1. овог члана треба верно и у једнакој мери да одражава ставове страна које се залажу за различите одговоре на референдумско питање, и да буду доступне на свим језицима који су у службеној употреби на територији за коју се расписује референдум.

Јавни медијски сервиси су дужни да омогуће једнак приступ странама које се залажу за различите одговоре на референдумско питање, као и да омогуће равноправно и коректно обавештавање. Сви медији су дужни да обезбеде једнакост услова за оглашавање странама које се залажу за различите одговоре на референдумско питање.

Референдумска кампања

Члан 27.

Референдумска кампања представља скуп активности које спроводи организатор референдумске кампање и које почињу од дана расписивања референдума и окончавају се даном одржавања референдума, у сврху јавног представљања референдумских предлога и позивања грађана да се на референдуму изјасне за или против предложене одлуке која је предмет референдума и које обухватају: организовање и одржавање скупова; промоцију, израду и поделу рекламног материјала, брошура, лифлета и публикација; оглашавање; коришћење медијских, маркетиншких, ПР и консултантских услуга.

У циљу спровођења референдумске кампање не могу се грађанима обећавати или давати било каква материјална средства из приватних и јавних извора нити се може обећавати било какав вид нематеријалне помоћи.

Не сматра се референдумском кампањом у смислу овог закона обавештавање грађана о расписаном референдуму, као ни позивање грађана да учествују на референдуму.

Не сматра се референдумском кампањом у смислу овог закона вршење послова из надлежности државних и других органа утврђених овим законом.

Јавни функционери не могу у том својству, нити у ситуацијама у којима се налазе поводом вршења јавне функције, водити референдумску кампању нити могу у својству јавног функционера учествовати у активностима организатора референдумске кампање.

Организатор референдумске кампање

Члан 28.

Организатор референдумске кампање може бити свако домаће правно лице, два или више правних лица на основу закљученог споразума, као и група грађана образована споразумом у складу са прописима којима се уређују избори за народне посланике.

Организатор референдумске кампање не може бити: државни орган, орган аутономне покрајине и јединице локале самоуправе; јавна установа и јавно предузеће; привредно друштво и предузетник који обавља услуге од

општег интереса; установа и привредно друштво са учешћем државног капитала; друга физичка и правна лица која врше јавна овлашћења; приређивачи игара на срећу; увозници, извозници и произвођачи акцизних производа; правна лица и предузетници који имају доспеле, а неизмирене обавезе по основу јавних прихода; страна држава; страно физичко или правно лице, изузев страног физичког лица којем је одобрено стално настањење у складу са законом којим су уређени услови за боравак странаца у Републици Србији; међународно политичко удружење.

Начин финансирања референдумске кампање

Члан 29.

За финансирање трошкова референдумске кампање организатор кампање може користити сопствена средства, као и прикупљати и користити средства из других приватних извора.

На прикупљање средстава из става 1. овог члана и коришћење сопствених средстава сходно се примењују правила о финансирању изборне кампање у складу са законом којим се уређује финансирање политичких активности.

Забрањено је финансирање трошкова референдумске кампање од стране физичких и правних лица из члана 28. став 2. овог закона, као и од стране анонимних дародаваца, изузев страних физичких лица којима је одобрено стално настањење у складу са законом којим су уређени услови за боравак странаца у Републици Србији.

Забрањено је пружање услуга оглашавања које се сматра референдумском кампањом у смислу овог закона правним лицима и групама грађана чији називи нису објављени у складу са чланом 33. став 5. овог закона.

За спровођење активности у оквиру референдумске кампање, забрањено је јавним функционерима, државним службеницима и службеницима у аутономној покрајини и јединици локалне самоуправе да користе средства буџета којима располажу за потребе обављања својих службених дужности.

Организаторима референдумске кампање је забрањено да у току кампање користе јавне ресурсе, укључујући службене просторије, возила, веб презентације и инвентар државних, покрајинских и локалних органа, јавних установа и јавних предузећа, осим оним физичким лицима који, у својству јавних функционера, користе јавне ресурсе ради заштите личне безбедности, уколико је таква употреба јавних ресурса уређена прописима из те области или одлуком служби које се старају о безбедности јавних функционера.

Организатор референдумске кампање може да користи за кампању просторије и услуге органа Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, као и других организација чији су они оснивачи, уколико су те просторије и услуге доступне под једнаким условима свим организаторима референдумске кампање, на основу јавно доступне одлуке тих органа и организација.

Трошкови референдумске кампање

Члан 30.

Трошкови референдумске кампање су трошкови спровођења свих активности из члана 27. став 1. овог закона.

Средства прикупљена за финансирање трошкова референдумске кампање могу се користити само за активности из става 1. овог члана.

На свако оглашавање у медијима примењују се прописи и правила којима се уређује поступање медија у изборној кампањи.

Посебан рачун за финансирање референдумске кампање

Члан 31.

У сврху прикупљања средстава за финансирање референдумске кампање из члана 29. став 1. овог закона, након расписивања референдума организатор референдумске кампање отвара посебан рачун који се не може користити у друге сврхе.

Рачун из става 1. овог члана у име два или више правних лица отвара једно од тих правних лица одређено споразумом из члана 28. став 1. овог закона.

Рачун из става 1. овог члана у име групе грађана отвара лице одређено споразумом из члана 28. став 1. овог закона.

Сва средства намењена за финансирање референдумске кампање уплаћују се на рачун из става 1. овог члана и сва плаћања трошкова референдумске кампање врше се са тог рачуна.

Организатор референдумске кампање је дужан да затвори рачун из става 1. овог члана пре подношења извештаја о трошковима референдумске кампање из члана 32. овог закона.

Извештај о трошковима референдумске кампање

Члан 32.

Организатор референдумске кампање дужан је да агенцији надлежној за спречавање корупције (у даљем тексту: Агенција) поднесе извештај о трошковима референдумске кампање, у року од 30 дана од дана објављивања укупних резултата референдума.

Извештај о трошковима референдумске кампање објављује се на веб презентацији Агенције, у року од седам дана од дана пријема уредног и у прописаној форми поднетог извештаја.

Садржину и начин подношења извештаја о трошковима референдумске кампање уређује директор Агенције.

У вршењу контроле извештаја о трошковима референдумске кампање Агенција има обавезе и овлашћења предвиђена законом којим се уређује финансирање политичких активности.

Овлашћено лице

Члан 33.

Одговарајућом одлуком организатора референдумске кампање мора бити одређено овлашћено лице које је одговорно за коришћење средстава за финансирање референдумске кампање, подношење извештаја и контакт са Агенцијом.

Два или више правних лица, односно група грађана одређује овлашћено лице из става 1. овог члана споразумом о свом образовању.

У року од три дана од дана отварања рачуна за финансирање референдумске кампање, организатор референдумске кампање је дужан да Агенцији достави податке о лицу из става 1. овог члана.

Организатор референдумске кампање је дужан да, у случају било какве промене овлашћеног лица, Агенцију обавести о насталој промени у року од три

дана од настанка промене.

У року до 48 сати од добијања података о овлашћеном лицу из става 1. овог члана, Агенција на својој веб презентацији објављује назив организатора референдумске кампање (назив правног лица, односно назив два или више правних лица или групе грађана утврђен споразумом из члана 28. став 1. овог закона).

Сходна примена

Члан 34.

На организовање кампање за подршку народној иницијативи сходно се примењују одредбе овог закона којима се уређује референдумска кампања.

На питања која нису уређена овим законом, а тичу се референдумске кампање, сходно се примењују одредбе закона који уређује финансирање политичких активности.

Јавност референдумске процедуре

Члан 35.

Спровођење референдума и рад органа за спровођење референдума могу пратити домаћи и страни посматрачи, сходно прописима којима се уређује праћење избора за народне посланике, с тим да право посматрања рада органа за спровођење референдума може имати и организатор референдумске кампање.

Референдумско питање

Члан 36.

Питање о коме се грађани изјашњавају на референдуму мора бити изражено јасно и недвосмислено, тако да се на њега може одговорити речју „за” или „против”, односно речју „да” или „не”, а не сме бити изражено тако да даје предност или сугерише један од могућих одговора.

Пре доношења одлуке о расписивању референдума, одбор Народне скупштине надлежан за уставна питања односно надлежно радно тело покрајинске скупштине или скупштине јединице локалне самоуправе дужан је да прибави позитивно мишљење надлежне комисије о предлогу референдумског питања са понуђеним одговорима.

У случају референдума на захтев бирача, мишљење надлежне комисије из става 2. овог члана прибавља се у поступку верификације предлога за спровођење народне иницијативе.

Надлежна комисија је дужна да достави мишљење у року од осам дана од дана пријема предлога референдумског питања.

Ако надлежна комисија не достави мишљење у року из става 4. овог члана, сматраће се да је дато позитивно мишљење.

Гласачки листић

Члан 37.

Гласачки листић за изјашњавање на референдуму садржи: ознаку врсте референдума, датум одржавања референдума, питање о коме грађани треба да се изјасне на референдуму, речи „за” и „против”, односно „да” и „не” штампане једна поред друге, упутство о начину гласања и отисак печата органа који спроводи референдум.

Гласачке листиће припрема надлежна комисија, а штампају се на једном

месту и под контролом три лица одређена од стране надлежне комисије.

Гласачке листиће и остали материјал за изјашњавање на републичком референдуму штампа Јавно предузеће „Службени гласник”.

Гласање

Члан 38.

Грађани који су уписани у извод из бирачког списка гласају на гласачком месту на којем су уписани у извод из бирачког списка, заокруживањем једног од могућих одговора на гласачком листићу.

Грађани који нису у могућности да гласају на гласачком месту, односно да сами гласају, гласачко право остварују применом прописа који уређују изборе за народне посланике.

Приликом гласања из става 2. овог члана морају се обезбедити сви услови за слободно изјашњавање грађана и јавност референдумске процедуре, у складу са овим законом.

Гласање у посебним ситуацијама

Члан 39.

Када се услед елементарне непогоде, епидемије или других разлога гласање на појединим гласачким местима не може спровести по правилима овог закона а да се тиме не угрозе безбедност и здравље гласача, надлежна комисија, пошто прибави мишљење од надлежних државних органа, прописује посебна правила по којима се формирају гласачки одбори, врши примопредаја гласачког материјала и спроводи гласање на тим гласачким местима.

Надлежна комисија ни у ком случају не може образовати гласачки одбор који има мање од три члана, нити може одступити од правила прописаних за избор народних посланика, а тичу се: утврђивања исправности и потпуности изборног материјала, поступања када је изборни материјал непотпун или неисправан, уређења бирачког места, провере исправности гласачке кутије, гласања на бирачком месту, поучавања бирача, посебних јемстава тајности гласања и одржавања реда на бирачком месту.

Утврђивање резултата гласања

Члан 40.

Гласачки одбор по завршеном гласању утврђује резултате гласања на самом гласачком месту.

Ако се резултат гласања не може утврдити на самом гласачком месту а да се тиме не доведе у опасност безбедност и здравље чланова гласачког одбора и безбедност гласачког материјала, надлежна комисија може прописати да се гласачки материјал премести на друго место и тамо утврди резултат гласања.

Приликом премештања гласачког материјала гласачки одбор је дужан да на гласачкој кутији запечати отвор за убацивање гласачких листића, као и да неупотребљене гласачке листиће и извод из бирачког списка стави у посебне коверте које печати.

Неважећи гласачки листић је онај на коме су заокружена оба могућа одговора или ниједан од могућих одговора или који је тако попуњен да се не може са сигурношћу утврдити како се грађанин изјаснио.

У записник који гласачки одбор саставља уносе се: датум и место одржавања гласања; гласачко место; предлог који је стављен на референдум;

лична имена чланова гласачког одбора; број грађана с бирачким правом на бирачком месту; број грађана који је гласао; број примљених, неупотребљених и неважећих гласачких листића и број гласова датих за сваки од могућих одговора.

Надлежна комисија може прописати и друге чињенице од значаја за ток гласања и утврђивање резултата гласања које се уносе у записник о раду гласачког одбора.

Записник потписују сви присутни чланови гласачког одбора и достављају га, заједно са осталим материјалима са гласања, изборној комисији јединице локалне самоуправе односно поткомисији, у року од 12 сати од затварања гласачког места.

Утврђивање и објављивање резултата референдума и чување гласачког материјала

Члан 41.

Укупни резултати републичког и покрајинског референдума се утврђују у року од 48 сати од када је надлежна комисија добила све резултате гласања које утврђују поткомисије.

Поткомисија утврђује резултате гласања са свих гласачких места са своје територије у року од 48 сати од затварања гласачких места и доставља их надлежној комисији у року од 24 сата од утврђивања резултата гласања.

Ако поткомисија не утврди резултате гласања у складу са одредбама овог закона, надлежна комисија преузима целокупни гласачки материјал и утврђује резултате гласања на територији те поткомисије.

Укупни резултати референдума у јединици локалне самоуправе утврђују се у року од 48 сати од затварања гласачких места.

Резултати референдума се објављују на начин на који се објављује и одлука о расписивању референдума.

Гласачки листићи и изводи из бирачког списка чувају се годину дана од дана објављивања извештаја о укупним резултатима референдума.

Остали гласачки материјал и документација у вези са спровођењем референдума чува се у складу са прописима којима се уређује чување архивске грађе и документарног материјала.

Спровођење одлуке

Члан 42.

Ако су грађани на референдуму донели одлуку о потврђивању акта, тај акт се сматра усвојеним даном одржавања референдума и проглашава се у складу са Уставом и законом, односно у складу са статутом аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе, а ако грађани на референдуму нису потврдили акт сматра се да тај акт није ни донет.

На начин утврђен у ставу 1. овог члана поступа се и када је на референдуму усвојен акт чије је доношење предложено захтевом бирача.

Кад су се грађани на референдуму претходно изјаснили о одређеном питању, орган који доноси акт којим се уређује то питање дужан је да га донесе у складу са резултатима референдума у року од 120 дана од дана одржавања референдума.

Када су се грађани на референдуму изјаснили за измену или укидање акта који је донела скупштина, скупштина обавезује надлежно радно тело да

припреми предлог одговарајућег правног акта и дужна је да о том акту одлучи у року од 120 дана од дана одржавања референдума.

Одредба става 4. овог члана се не односи на поступак потврђивања промене Устава.

Обавезност одлуке

Члан 43.

Скупштина може донети акт супротан акту односно питању потврђеном на референдуму или изменама и допунама тог акта мењати суштину потврђеног акта односно питања тек по истеку две године од дана одржавања референдума, уз обавезу спровођења саветодавног референдума о том питању.

Обавезност одлуке из става 1. овог члана не постоји у случају спровођења саветодавног референдума.

Поновно расписивање референдума

Члан 44.

Ако су грађани на референдуму донели одлуку против потврђивања акта односно питања које је било предмет изјашњавања, о том акту, односно питању не може се поново одлучивати на референдуму у року краћем од годину дана од дана одржавања референдума.

Финансирање спровођења референдума

Члан 45.

Финансијска средства за спровођење републичког референдума се обезбеђују из републичког буџета, а за спровођење покрајинског референдума или референдума у јединици локалне самоуправе из покрајинског буџета, односно буџета јединице локалне самоуправе.

2. Републички референдум

Предмет одлучивања

Члан 46.

Народна скупштина расписује референдум за територију Републике Србије када грађани треба да одлуче:

- 1) о питању за које је то Уставом одређено;
- 2) о питању из надлежности Народне скупштине на захтев већине свих народних посланика;
- 3) о питању из надлежности Народне скупштине на захтев најмање 100.000 бирача.

Референдум о промени Устава

Члан 47.

У случају да је Народна скупштина, према Уставу, дужна да акт о промени Устава стави на републички референдум ради потврђивања, Народна скупштина доноси одлуку о расписивању референдума истовремено са усвајањем тог акта.

У случају да Устав не предвиђа обавезу потврђивања акта о промени Устава на републичком референдуму, Народна скупштина може да, истовремено са усвајањем тог акта, донесе одлуку о расписивању

референдума ради његовог потврђивања.

Питања о којима се не може расписати референдум

Члан 48.

Предмет референдума не могу бити обавезе које произлазе из међународних уговора, закони који се односе на људска и мањинска права и слободе, порески и други финансијски закони, буџет и завршни рачун, увођење ванредног стања и амнестија, као ни питања која се тичу изборних надлежности Народне скупштине.

Предмет референдума на ком се одлучује о питању које се уређује актом ниже правне снаге од закона, мора бити сагласан Уставу и закону.

Референдум на одређеном делу територије

Члан 49.

Народна скупштина може расписати и референдум за део територије Републике Србије (више јединица локалне самоуправе) ако се питање о којем се одлучује односи искључиво на тај део територије.

На републичком референдуму који је расписан за део територије Републике Србије изјашњавају се само грађани са пребивалиштем и интерно расељена лица према пријављеном боравишту, на том делу територије.

Републички референдум за део територије Републике Србије може се расписати и ради прибављања мишљења грађана о одлуци која треба да буде донета у вези са одређеним питањем, а обавезно се расписује пре доношења одлуке о оснивању, укидању или промени територије аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе.

Републички референдум на захтев грађана

Члан 50.

Када најмање 100.000 бирача поднесе захтев за расписивање референдума, председник Народне скупштине доставља тај захтев народним посланицима, Влади и одбору Народне скупштине надлежном за уставна питања (у даљем тексту: надлежни одбор Народне скупштине).

Поступак подношења захтева и одлучивање

Члан 51.

Захтев за расписивање референдума подноси се Народној скупштини у писаном облику, са образложењем акта односно питања које је предмет референдума.

Надлежни одбор Народне скупштине утврђује да ли је захтев из става 1. овог члана поднет од стране Уставом овлашћеног предлагача и у прописаном облику, као и то да ли предмет спада у надлежност Народне скупштине и да ли се односи на питања обухваћена чланом 48. овог закона који прописује шта не може бити предмет референдума.

На седницу надлежног одбора Народне скупштине позива се представник подносиоца захтева.

Ако представник из става 3. овог члана није одређен, на седницу надлежног одбора Народне скупштине позива се први потписани народни посланик, односно бирач.

Ако утврди да су испуњени прописани услови за поступање по захтеву, надлежни одбор Народне скупштине подноси Народној скупштини предлог

одлуке о расписивању референдума, а уколико утврди да нису испуњени прописани услови за поступање по захтеву, надлежни одбор Народне скупштине оставља накнадни рок од 15 дана подносиоцу захтева за отклањање недостатака.

Ако подносилац захтева не отклони недостатке у року из става 5. овог члана, Народна скупштина ће донети решење о одбацивању захтева.

Народна скупштина разматра захтев из става 1. овог члана најкасније у року од шест месеци од дана подношења.

Након окончања расправе, Народна скупштина одлучује о усвајању захтева.

Поступак расписивања референдума за случај промене Устава ближе се уређује Пословником Народне скупштине.

Уколико Народна скупштина одбаци захтев за расписивање референдума на захтев бирача, подносилац захтева може поднети тужбу Управном суду ако сматра да је Народна скупштина неправилно поступила приликом одлучивања о захтеву за расписивање референдума.

Тужба се подноси у року од 15 дана од дана добијања решења Народне скупштине или од дана истека рока за одлучивање о захтеву.

Управни суд решава по тужби у року од 30 дана од дана пријема тужбе и његова одлука по тужби је правноснажна.

3. Покрајински референдум и референдум у јединици локалне самоуправе

Предмет покрајинског референдума

Члан 52.

На референдуму који се расписује за територију аутономне покрајине или део њене територије (покрајински референдум) грађани одлучују о питањима за која је то статутом аутономне покрајине одређено и о питањима из надлежности скупштине аутономне покрајине за која то одлучи скупштина аутономне покрајине на захтев већине од укупног броја свих посланика или на захтев најмање 30.000 бирача који имају пребивалиште на територији аутономне покрајине.

Предмет покрајинског референдума могу бити питања која су статутом аутономне покрајине утврђена као надлежност скупштине аутономне покрајине, изузев питања утврђених чланом 48. овог закона.

Покрајински референдум на захтев грађана

Члан 53.

Захтев за расписивање референдума подноси се скупштини аутономне покрајине у писаном облику, са образложењем акта односно питања које је предмет референдума.

Уколико нису испуњени услови прописани овим законом, скупштина аутономне покрајине оставља накнадни рок од 15 дана подносиоцу захтева за отклањање недостатака.

Ако подносилац захтева не отклони недостатке у року из става 2. овог члана, скупштина аутономне покрајине ће донети решење о одбацивању захтева.

Када статутом аутономне покрајине утврђени број бирача поднесе

захтев за расписивање референдума, а скупштина аутономне покрајине сматра да се не ради о питању из њене надлежности или да није у сагласности са чланом 48. овог закона или статутом аутономне покрајине, скупштина је дужна да донесе решење којим се одбацује захтев, на првој наредној седници.

Уколико скупштина одбаци захтев за расписивање референдума на захтев бирача, подносилац захтева може поднети тужбу Управном суду ако сматра да је скупштина неправилно поступила приликом одлучивања о захтеву за расписивање референдума.

Тужба се подноси у року од 15 дана од дана добијања решења скупштине или од дана истека рока за одлучивање.

Управни суд решава по тужби у року од 30 дана од дана пријема тужбе и његова одлука по тужби је правноснажна.

Предмет референдума у јединици локалне самоуправе

Члан 54.

На референдуму који се расписује за територију јединице локалне самоуправе или за део њене територије (референдум у јединици локалне самоуправе) грађани одлучују о питањима за која је то статутом јединице локалне самоуправе одређено као и о питањима из надлежности скупштине јединице локалне самоуправе за која то одлучи та скупштина на захтев већине од укупног броја одборника или на захтев најмање 10% бирача који имају пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе.

Предмет референдума у јединици локалне самоуправе могу бити питања која су статутом јединице локалне самоуправе утврђена као надлежност скупштине јединице локалне самоуправе, изузев питања утврђених чланом 48. овог закона.

Референдум у јединици локалне самоуправе на захтев грађана

Члан 55.

Захтев за расписивање референдума подноси се скупштини јединице локалне самоуправе у писаном облику, с образложењем акта односно питања које је предмет референдума.

Уколико нису испуњени услови прописани овим законом, скупштина јединице локалне самоуправе оставља накнадни рок од 15 дана подносиоцу захтева за отклањање недостатака.

Ако подносилац захтева не отклони недостатке у року из става 2. овог члана, скупштина јединице локалне самоуправе ће донети решење о одбацавању захтева.

Када законом утврђени број бирача поднесе захтев за расписивање референдума, а скупштина јединице локалне самоуправе сматра да се не ради о питању из њене надлежности или да није у сагласности са чланом 48. овог закона, статутом аутономне покрајине или статутом јединице локалне самоуправе, скупштина је дужна да донесе решење којим се одбацује захтев, на првој наредној седници.

Уколико скупштина одбаци захтев за расписивање референдума на захтев бирача, подносилац захтева може поднети тужбу Управном суду ако сматра да је скупштина неправилно поступила приликом одлучивања о захтеву за расписивање референдума.

Тужба се подноси у року од 15 дана од дана добијања решења

скупштине или од дана истека рока за одлучивање.

Управни суд решава по тужби у року од 30 дана од дана пријема тужбе и његова одлука по тужби је правноснажна.

III. НАРОДНА ИНИЦИЈАТИВА

Појам народне иницијативе

Члан 56.

Народном иницијативом грађани предлажу доношење, измену, допуну или престанак важења Устава, закона, других прописа и општих аката из надлежности Народне скупштине, односно статута, других прописа и општих аката из надлежности скупштине аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе и подносе друге предлоге у складу са Уставом и законом, односно статутом аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Облик народне иницијативе

Члан 57.

Народна иницијатива се може поднети у облику:

1) општег предлога за доношење, измену, допуну или престанак важења одговарајућег акта или за решавање одређеног питања, с тим да се из предлога јасно виде правци промена, односно решења које се предлаже (општа иницијатива), или

2) конкретног предлога за доношење, измену или укидање одговарајућег акта, са израђеним предлогом правног акта и образложењем (конкретизована иницијатива),

Кад је предмет народне иницијативе акт којим се предлаже измена или допуна одређеног правног акта, измене морају бити припремљене тако да су усклађене са делом правног акта који се не мења и остаје на снази и да заједно чине правно и логички усклађену целину.

Општи и конкретизован предлог из става 1. овог члана може бити поднет и ради спровођења референдума.

Иницијативни одбор

Члан 58.

Ради остваривања народне иницијативе грађани образују иницијативни одбор од најмање три члана који имају бирачко право.

Иницијативни одбор може образовати посебне одборе за прикупљање потписа на појединим местима.

Обавештење о предлогу

Члан 59.

Иницијативни одбор формулише предлог у једном од облика предвиђених чланом 57. овог закона, потписује га и подноси скупштини надлежној за доношење акта, односно за решавање питања, ради обавештавања и верификације предлога.

Предлог се може поднети у писменој или електронској форми.

Ако се предлог подноси ради спровођења референдума, у предлогу се обавезно наводи и предлог референдумског питања са понуђеним одговорима.

Предлог достављен у електронској форми мора бити потписан

квалификованим електронским потписом чланова иницијативног одбора, односно у складу са уредбом којом се уређује електронска народна иницијатива.

Предлог обавезно садржи податке о личности чланова иницијативног одбора (име и презиме, пребивалиште, адреса) који се објављују после верификације предлога.

Предлог се евидентира у евиденцији примљених предлога и о његовом пријему се иницијативном одбору издаје потврда.

Од момента подношења предлога, предлог се не може допуњавати и мењати, осим ради отклањања недостатака у поступку верификације предлога.

Верификација предлога

Члан 60.

Председник скупштине којој је иницијативни одбор поднео предлог утврђује да ли је предлог формулисан у складу са чл. 48, 57. и 59. овог закона и да ли се односи на питања из надлежности скупштине и, ако то јесте случај, обавештава о томе иницијативни одбор у року од 15 дана (верификација предлога).

Ако се предлог подноси ради спровођења референдума, председник скупштине га доставља надлежној комисији ради давања мишљења о предлогу референдумског питања сходно одредбама члана 36. овог закона.

Уколико нису испуњени услови прописани овим законом, председник скупштине одређује накнадни рок од 15 дана иницијативном одбору за отклањање недостатака.

Ако иницијативни одбор остане при поднетом предлогу, а председник скупштине сматра да поднети предлог није формулисан у складу са чл. 48, 57. и 59. овог закона или да се не односи на питања из надлежности скупштине, дужан је да тај предлог уврсти у предлог дневног реда прве наредне седнице скупштине и о томе обавести иницијативни одбор.

Седници скупштине, на којој се разматра поднети предлог, присуствује представник подносиоца предлога.

Ако представник подносиоца предлога није одређен, на седницу скупштине позива се први потписани у иницијативном одбору.

Скупштина може одлучити да верификује или одбаци поднети предлог, а председник скупштине обавештава иницијативни одбор о одлуци скупштине у року од седам дана од дана доношења одлуке.

Ако председник скупштине односно скупштина не поступи у складу са ст. 1. 3. и 7. овог члана, сматраће се да је предлог верификован.

Прикупљање потписа

Члан 61.

Иницијативни одбор може отпочети са прикупљањем потписа по добијању обавештења од председника скупштине о верификацији предлога, а дужан је да прикупљање потписа оконча и поднесе листу потписника скупштини најкасније у року од 90 дана од дана добијања тог обавештења.

У случају из члана 60. став 8. овог закона, рок за прикупљање потписа почиње да тече од истека рока за обавештавање иницијативног одбора о верификацији предлога односно од завршетка седнице скупштине на којој је скупштина требало да одлучи о верификацији предлога.

Ако иницијативни одбор до истека рока из ст. 1. и 2. овог члана не поднесе листу потписника скупштине, сматра се да народна иницијатива није ни поднета.

Начин прикупљања потписа

Члан 62.

Иницијативни одбор је дужан да на местима прикупљања потписа истакне копију предлога за који се прикупљају потписи.

Прикупљањем потписа се не може у значајној мери ометати уобичајено коришћење места на којима се прикупљају потписи, нити кршити прописи о јавном реду.

Ако се коришћењем места за прикупљање потписа у значајној мери омета њихово уобичајено коришћење или крше прописи о јавном реду, надлежна организациона јединица министарства надлежног за унутрашње послове може забранити даље прикупљање потписа на тим местима.

Потпис је могуће дати и електронски, у складу са уредбом којом се уређује електронска народна иницијатива.

Као место прикупљања потписа из става 4. овог члана пријављује се интернет адреса на Порталу еУправа, ради остваривања народне иницијативе.

Обавештавање грађана о иницијативи и кампања

Члан 63.

Иницијативни одбор може да води кампању за народну иницијативу и да позива грађане да се прикључе тој иницијативи, уз поштовање принципа добровољности и слободе мишљења сваког грађанина.

За прикључивање грађана народној иницијативи и прикупљање потписа не могу се обећавати или давати било каква материјална средства из приватних и јавних извора нити пружати или обећавати било какав вид нематеријалне помоћи.

Финансирање и трошкови кампање

Члан 64.

Након добијања обавештења односно протеча рока за обавештавање из члана 60. овог закона, иницијативни одбор може почети са прикупљањем средстава за финансирање кампање за спровођење народне иницијативе.

На прикупљање средстава за финансирање кампање и трошкова за народну иницијативу примењују се одредбе чл. 28. до 34. овог закона, осим одредаба закона којим се уређује финансирање политичких активности, у делу висине прилога.

Садржина листе потписника

Члан 65.

Потписи грађана прикупљају се на обрасцу листе потписника народне иницијативе, који садржи:

- 1) име, презиме и потписе чланова иницијативног одбора, односно одбора који је прикупљао потписе;
- 2) назначење предлога за који се прикупљају потписи са пријемним бројем скупштине;
- 3) редни број потписника иницијативе, његово читко исписано име и

презиме, место пребивалишта односно боравишта, адресу, јединствени матични број грађана и потпис;

4) датум и место прикупљања потписа.

Грађанин се може само једном потписати на листи потписника народне иницијативе, а дати потпис се не може повући.

Подаци о личности потписника народне иницијативе доступни су само органима надлежним за спровођење народне иницијативе и не могу се објавити.

Листа потписника подноси се скупштини и на обрасцу у електронском формату утврђеном уредбом којом се уређује електронска народна иницијатива.

Довољан број потписа

Члан 66.

Као довољан број потписа за народну иницијативу сматра се најмањи број потписа утврђен Уставом, законом односно статутом аутономне покрајине.

Проверавање испуњености услова

Члан 67.

Надлежни одбор Народне скупштине, односно надлежно радно тело покрајинске скупштине или скупштине јединице локалне самоуправе утврђује, у року од 30 дана од подношења народне иницијативе са листом потписника, да ли је листа потписника народне иницијативе сачињена у складу са одредбама овог закона и да ли је прикупљен довољан број потписа и о томе обавештава председника скупштине.

Проверу листе потписника врши надлежна комисија.

Листа потписника народне иницијативе у електронском облику проверава се поређењем података о потписницима са подацима у бирачком списку.

Проверу из става 3. овог члана врши министарство надлежно за послове вођења јединственог бирачког списка за листу потписника народне иницијативе која је поднета републичкој или покрајинској скупштини, а надлежни орган управе јединице локалне самоуправе за листу потписника која је поднета скупштини те јединице локалне самоуправе.

Ако утврди да листа потписника није сачињена у складу са одредбама овог закона или да није прикупљен довољан број потписа, надлежни одбор Народне скупштине, односно надлежно радно тело покрајинске скупштине или скупштине јединице локалне самоуправе обавештава о томе иницијативни одбор у року од седам дана и одређује рок за отклањање тих недостатака, који не може бити краћи од 15 дана.

Ако иницијативни одбор у одређеном року не отклони недостатке, скупштина ће донети решење о одбацавању народне иницијативе.

Када се сматра да је иницијатива покренута

Члан 68.

Када се утврди да је листа потписника народне иницијативе сачињена у складу са одредбама овог закона и да је прикупљен довољан број потписа за њу, председник скупштине, у року од седам дана, о томе обавештава иницијативни одбор.

Достављањем обавештења председника скупштине иницијативном одбору сматра се да је народна иницијатива покренута.

Ако председник скупштине не поступи у складу са ставом 1. овог члана, сматраће се да је иницијатива покренута даном истека рока у којем је надлежни одбор Народне скупштине, односно надлежно радно тело покрајинске скупштине или скупштине јединице локалне самоуправе био дужан да утврди да ли је листа потписника народне иницијативе сачињена у складу са одредбама овог закона и да ли је прикупљен довољан број потписа.

Одлучивање о иницијативи

Члан 69.

Народна скупштина је дужна да о предлогу садржаном у покренутој народној иницијативи одлучи на првој наредној седници у редовном заседању а најкасније у року од шест месеци од дана покретања народне иницијативе, на начин и по поступку утврђеним Уставом и законом или пословником Народне скупштине.

Скупштина аутономне покрајине односно јединице локалне самоуправе дужна је да о предлогу садржаном у покренутој народној иницијативи одлучи на првој наредној седници односно најкасније у року од 90 дана од дана покретања народне иницијативе, на начин и по поступку утврђеним Уставом и законом, односно статутом аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе или пословником скупштине.

Када скупштина прихвати општу иницијативу, обавезује надлежно радно тело да припреми предлог одговарајућег правног акта и дужна је да о том акту одлучи у року од 120 дана од дана прихватања опште иницијативе.

У припреми акта из става 3. овог члана, има право да учествује представник иницијативног одбора.

Обавештење о неприхватању иницијативе

Члан 70.

Када скупштина одлучи да не прихвати предлог садржан у народној иницијативи, дужна је да образложену одлуку о томе достави иницијативном одбору и објави на својој веб презентацији, у року од седам дана од дана доношења одлуке.

IV. ЗАШТИТА ПРАВА

Заштита права пред надлежном комисијом

Члан 71.

Грађанин може поднети приговор надлежној комисији у року од 48 сати од затварања гласачког места на коме је уписан у бирачки списак, ако га је гласачки одбор неосновано спречио да гласа или му је на гласачком месту повређено право на слободно и тајно гласање.

Овлашћени предлагач, односно његов представник, и сваки народни посланик, посланик односно одборник у зависности од територије за коју је референдум расписан, има право да у року од 48 сати од тренутка кад је донета одлука, односно извршена радња или учињен пропуст надлежне комисије, гласачког одбора или поткомисије, поднесе приговор надлежној комисији ако сматра да су тиме учињене неправилности у спровођењу референдума.

У случају спровођења референдума о промени Устава, право на

подношење приговора има и овлашћени предлагач промене Устава који је предложио промену Устава поводом које је расписан референдум.

Ако је 150.000 бирача овлашћени предлагач који је предложио промену Устава, подносилац приговора у име овлашћеног предлагача је иницијативни одбор, у складу са овим законом.

Надлежна комисија одлучује о приговору у року од 96 сати од подношења приговора.

Надлежна комисија доставља решење по приговору подносиоцу приговора у писменој форми, непосредно или путем поште и објављује га на својој веб презентацији.

Жалба због тога што у прописаном року није донета одлука о приговору подноси се у року од 48 сати од часа када је требало да буде донета одлука о приговору.

Поништавање и поновно изјашњавање

Члан 72.

Ако утврди да је неправилност учињена на једном или више гласачких места битно утицала на резултате гласања, надлежна комисија поништиће радње на тим гласачким местима и одредити време њиховог понављања.

Ако је до неправилности у спровођењу референдума који је расписан за територију Републике, односно аутономне покрајине, дошло радњом поткомисије, надлежна комисија поништиће радње поткомисије и одредити да се оне понове.

Жалба против решења надлежне комисије

Члан 73.

Против решења надлежне комисије донетог по приговору из члана 71. овог закона, подносилац приговора може поднети жалбу Управном суду у року од 96 сати од пријема тог решења, преко надлежне комисије.

Управни суд решава по жалби из става 1. овог члана у року од 96 сати од пријема жалбе са списима и његова је одлука је правноснажна и против ње се не могу поднети ванредна правна средства предвиђена законом којим се уређује управни спор.

Тужба против одлуке скупштине

Члан 74.

Иницијативни одбор, народни посланици, посланици у скупштини аутономне покрајине и одборници у скупштини јединице локалне самоуправе могу поднети тужбу Управном суду ако сматрају да је скупштина неправилно поступила приликом одлучивања из члана 60. став 7. и члана 67. став 6. овог закона.

Тужба се подноси у року од 30 дана од дана доношења одлуке скупштине.

Рок за решавање по тужби

Члан 75.

Управни суд решава по тужби из члана 74. овог закона у року од 30 дана од дана пријема тужбе и његова одлука је правноснажна и против ње се не могу поднети ванредна правна средства предвиђена законом којим се уређује управни спор.

Поступак пред Управним судом

Члан 76.

О жалби односно тужби поднетој у складу са овим законом, Управни суд одлучује сходном применом одредаба закона којима се уређује поступак у управним споровима.

V. МЕРЕ ЗАШТИТЕ РЕФЕРЕНДУМСКЕ КАМПАЊЕ

Прекршаји организатора референдумске кампање

Члан 77.

Новчаном казном од 200.000 до 2.000.000 динара казниће се организатор референдумске кампање, ако:

1) поступа противно одредбама којима се уређује финансирање трошкова референдумске кампање (члан 29);

2) користи средства супротно намени за коју су прикупљена у складу са овим законом (члан 30. став 2);

3) не отвори и/или не користи посебан рачун за финансирање референдумске кампање (члан 31);

4) не достави извештај о трошковима референдумске кампање у складу са овим законом (члан 32);

5) не омогући Агенцији вршење овлашћења из овог закона (члан 32. став 4);

6) не именује овлашћено лице и/или о томе не обавести Агенцију (члан 33. став 3);

7) не обавести Агенцију о промени овлашћеног лица (члан 33. став 4).

Ако је организатор референдумске кампање више домаћих правних лица, они за прекршаје из става 1. овог члана одговарају солидарно.

За прекршаје из става 1. овог члана казниће се и овлашћено лице из члана 33. овог закона, новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара.

Средства прибављена извршењем прекршаја из става 1. тач. 1) и 2) овог члана одузеће се.

Прекршаји давалаца финансијских средстава

Члан 78.

Новчаном казном од 200.000 до 2.000.000 динара казниће се правно лице, ако не омогући Агенцији вршење овлашћења из овог закона (члан 32. став 4).

Новчаном казном од 100.000 до 500.000 динара казниће се предузетник ако не омогући Агенцији вршење овлашћења из овог закона (члан 32. став 4).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се физичко лице новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Сходна примена изборних прописа

Члан 79.

У погледу гласачких места, материјала за гласање, именовања чланова гласачких одбора, начина рада гласачких одбора, гласачких листића, гласања, утврђивања резултата гласања на гласачким местима и других питања у вези са гласањем која нису уређена овим законом сходно се примењују одговарајуће одредбе закона којим се уређује избор народних посланика.

Ако су одредбе других закона, односно прописа који уређују питања референдума и народне иницијативе у супротности са овим законом, примењују се одредбе овог закона, осим одредаба закона којим се уређује финансирање локалне самоуправе за питања увођења самодоприноса.

Састав Републичке изборне комисије и гласачких одбора за спровођење првог наредног републичког референдума

Члан 80.

Први наредни републички референдум који буде спровођен по одредбама овог закона спровешће Републичка изборна комисија именована у складу са одредбама закона којим се уређује избор народних посланика чији састав ће бити проширен за још шест чланова и заменика чланова именованих од стране Народне скупштине на предлог председника Народне скупштине, из реда стручњака за изборно право и изборни процес.

Први наредни републички референдум који буде спровођен по одредбама овог закона спровешће гласачки одбори у чији стални састав утврђен овим законом, улазе још по један члан и заменик члана именовани од стране Републичке изборне комисије на предлог председника Народне скупштине.

Престанак важења

Члан 81.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о референдуму и народној иницијативи („Службени гласник РС”, бр. 48/94 и 11/98).

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе члана 4. ст. 3. и 4. Закона о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине („Службени гласник РС”, бр. 99/09 и 67/12 – УС), члана 47. ст. 3. и 4. Закона о главном граду („Службени гласник РС”, бр. 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон и 37/19), члана 70. ст. 3. и 4. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС”, бр. 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон и 47/18) и члана 23. став 3. Закона о финансирању локалне самоуправе („Службени гласник РС”, бр. 62/06, 47/11, 93/12, 83/16, 104/16 - др. закон и 95/18 - др. закон).

Рок за доношење подзаконских прописа

Члан 82.

Уредбу којом се уређује електронска народна иницијатива Влада ће донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Акт којим се уређује садржина извештаја о трошковима референдумске кампање из члана 32. став 3. овог закона директор Агенције ће донети у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Ступање на снагу

Члан 83.

Овај закон ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у одредби члана 97. тачка 2. Устава Републике Србије којом је утврђено да Република Србија уређује и обезбеђује остваривање и заштиту слобода и права грађана и у одредби члана 108. став 1. Устава којом је уређено расписивање референдума на захтев већине свих народних посланика или најмање 100.000 бирача, у складу са Уставом и законом.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Устав Републике Србије утврђује да сувереност потиче од грађана који је врше референдумом, народном иницијативом и преко својих слободно изабраних представника (члан 2. став 1). Сагласно начелу грађанске суверености, чланом 176. став 1. Устава утврђено је да грађани имају право на покрајинску аутономију и локалну самоуправу, које остварују непосредно и преко својих слободно изабраних представника.

Према члану 107. став 1. Устава, право предлагања закона има и најмање 30.000 бирача (народна иницијатива). У члану 108. став 1. утврђена је обавеза Народне скупштине да распише референдум о питању из своје надлежности на захтев већине свих народних посланика или најмање 100.000 бирача, а у ставу 2. истог члана која питања не могу бити предмет референдума. Чланом 182. ст. 3. и 4. утврђено је да предлог за оснивање нових или укидање, односно спајање постојећих аутономних покрајина утврђују грађани на референдуму, у складу са законом, као и да се територија аутономне покрајине не може мењати без сагласности њених грађана изражене на референдуму, у складу са законом. Чланом 188. став 3. Устава прописано је да оснивању, укидању и промени територије јединице локалне самоуправе претходи референдум на територији те јединице локалне самоуправе.

Такође, најмање 150.000 бирача може поднети предлог за промену Устава (члан 203. став 1. Устава). За усвајање акта о промени Устава, када се ради о питањима утврђеним чланом 203. став 7, неопходна је потврда на републичком референдуму, док је за усвајање акта о промени Устава који се односи на остала питања Народној скупштини дато право да одлучи о томе да ли ће тај акт изнети на потврду грађанима на републичком референдуму (члан 203. став 6. Устава). С тим у вези, Венецијанска комисија је у свом мишљењу о Уставу Републике Србије (CDL-AD/2007/004) од 17-18. марта 2007. године препоручила да „ради примене члана 203. Устава, законодавац Србије ће морати да усвоји закон о организовању уставног референдума који треба да буде у сагласности са начелима изнетим у *Кодексу добре праксе у области референдума*”.

Из изложеног јасно произлази да је Устав придао велики значај референдуму и народној иницијативи као облицима непосредне демократије, односно остваривања грађанске суверености, и да је то опредељење у пуној сагласности са начелима Устава и модерним демократским процесима у већини европских и других земаља.

Важећи Закон о референдуму и народној иницијативи донет је 1994. године и по низу својих решења је рестриктиван, превазиђен и несавласан опредељењима новог Устава, као и препорукама Савета Европе у овој области (Препорука 1704/2005 под називом „Референдуми: ка добрим праксама у

Европи” и Препорука 1821/2007 под називом „Кодекс доброг понашања у области референдума” и Препорука 031/2020 под називом „Ревидран кодекс добре праксе у области референдума”).

У основи, важећи закон не омогућава грађанима да ефикасно остварују своје право на учешће у вршењу власти путем народне иницијативе и референдума. Примена низа решења тог закона у пракси је показала велике недостатке, због чега се референдум и народна иницијатива ретко користе. Пре свега, народна иницијатива се битно ограничава непримерено кратким роком од седам дана за прикупљање потписа, као и обавезом претходног пријављивања прикупљања потписа органима унутрашњих послова. Законска решења не познају, нити уређују, све врсте референдума које познаје нови Устав. У важећем закону је дато овлашћење да 50 народних посланика и Влада подносе предлог за расписивање референдума, док је Уставом (члан 108.) предвиђена већина свих народних посланика, а без овлашћења Владе да поднесе предлог за расписивање референдума. У оквиру постојећих законских решења се не налазе ни правила која су коресподентна са променама у изборном законодавству, нити је обезбеђена адекватна судска заштита права бирача и потписника народне иницијативе, уз навођење Врховног суда као надлежног за одлучивање у споровима из ове области.

Поред тога, Народна скупштине је усвојила Закон о потврђивању Додатног протокола Европској повељи о локалној самоуправи о праву да се учествује у пословима локалних власти („Службени гласник РС - Међународни уговори”, број 8/18). Додатним протоколом се обезбеђује правни оквир којим се гарантује право на учешће у пословима локалних власти и утврђује садржина тог права; утврђује се обавеза држава потписница да предузму све мере које су у функцији остваривања права на учествовање у пословима локалних власти, ближе их наводећи у истом документу.

У току припреме Предлога закона о референдуму и народној иницијативи остварена је комуникација са Венецијанском комисијом како би се текст Предлога закона унапредио у складу са прибављеним мишљењем.

Имајући у виду све наведено, постоји очигледна потреба за доношењем новог Закона о референдуму и народној иницијативи, који би био материјално и формално усаглашен са Уставом и омогућио шире учешће грађана у вршењу власти путем референдума и народне иницијативе.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

У основним одредбама (чл. 1. до 9) одређен је предмет уређивања закона, начело владавине права и заједничка односно општа правила за спровођење референдума и остваравање народне иницијативе.

У члану 2. је наведено начело владавине права које се односи на примену правног поретка Републике Србије поштујући Уставом зајемчена људска права и слободе, а нарочито слобода мишљења и изражавања, слобода медија, слобода кретања, слобода окупљања, слобода удруживања и право на обавештеност.

У члану 3. се уређује право изјашњавања на референдуму односно право учешћа у народној иницијативи бирача на основу уписа у бирачки списак према утврђеном пребивалишту односно боравишту за интерно расељена лица. Осим наведеног, овим чланом је прописана могућност подношења захтева за изјашњавање грађана у иностранству односно према изабраном месту боравка у земљи.

Чланом 4. је утврђено да се референдум не може спровести, а народна иницијатива остварити за време ванредног и ратног стања.

У члану 5. је потврђено право грађана да се слободно изјашњавају на референдуму и слободно опредељују о свом учешћу у народној иницијативи а у члану 6. да се грађани изјашњавају лично и тајним гласањем на гласачким листићима док у народној иницијативи грађани учествују потписивањем одговарајућег предлога.

Чланом 7. су утврђени овлашћени оверивачи потписа грађана као и висина накнаде за оверу потписа. Овери потписа не подлежу потписи дати електронским путем, у складу са уредбом којом се уређује електронска народна иницијатива.

У члану 8. је предвиђено право грађана, овлашћених предлагача и других овлашћених субјеката да имају право на заштиту од неправилности у складу са овим законом уз примену правила да се не плаћају се таксе на приговоре и жалбе које грађани и овлашћени предлагачи подносе ради заштите од неправилности.

Чланом 9. је наведено да подаци о личности прикупљени у наведеним поступцима уживају заштиту у складу са овим законом и законом којим се уређује заштита података о личности и не могу се користити у друге сврхе.

У члану 10. прописано је да је референдум облик непосредног изјашњавања грађана о питањима за која је то Уставом, законом и статутом аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе одређено као и о питањима из надлежности Народне скупштине, скупштине аутономне покрајине и скупштине јединице локалне самоуправе за која то скупштина одлучи по сопственој иницијативи или на захтев који поднесе одређени број бирача.

Референдум може бити републички, покрајински и локални (према нивоу власти чија скупштина расписује референдум), према територији на којој се спроводи референдум, може бити на целој или на делу територије (Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе) према начину расписивања, референдум може бити обавезни (у случајевима унапред утврђеним Уставом, законом или статутом аутономне покрајине, општине и града) и факултативни (на захтев већине посланика односно одборника или одређеног броја грађана). Према тренутку у ком се расписује, референдум може бити претходни (ради претходног изјашњавања о неком акту или питању) и накнадни (ради потврђивања донетог акта). Такође, референдум може бити саветодавног карактера (ради прибављања мишљења грађана о одлуци која треба да буде донета).

У члану 11. је утврђено да је одлука на референдуму донета ако је за њу гласала већина изашлих бирача на територији за коју је референдум расписан. Члан 203. Устава утврђује претходни поступак и услове за расписивање референдума, утврђује рок за одржавање референдума и уређује питање начина доношења одлуке на референдуму за потврђивање промене устава, те одредбом става 8. наведеног члана утврђује: „Када се акт о промени Устава стави на потврђивање, грађани се на референдуму изјашњавају најкасније у року од 60 дана од дана усвајања акта о промени Устава. Промена Устава је усвојена ако је за промену на референдуму гласала већина изашлих бирача”. Из наведеног, јасно је да Устав не познаје услов да је за успех референдума потребно да изађе већина од уписаног броја бирача, те је такво правно решење предложено овим законом.

Одлука донета на саветодавном референдуму није обавезујућа (члан

12.).

Чланом 13. је уређен обавезни референдум уз одређивање рокова за доношење одлуке скупштине о расписивању референдума и то: на истој седници на којој је усвојен акт за референдум о потврђивању акта или на истој седници односно најкасније у року од 30 дана од дана утврђивања предлога одлуке за претходни референдум.

У члану 14. прописано је да референдум о питању из надлежности скупштине расписује Народна скупштина на захтев већине од укупног броја од свих народних посланика, а скупштина аутономне покрајине, односно скупштина јединице локалне скупштине, на захтев већине од укупног броја од свих посланика, односно одборника. Захтев за расписивање референдума обавезно садржи одређење врсте референдума, да ли се ради о обавезујућем или саветодавном референдуму као и да ли је у питању претходни односно накнадни референдум.

Члан 15. уређује референдум на захтев грађана тако што се предвиђа да је Народна скупштина, односно скупштина аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе, дужна да распише референдум на захтев бирача чији је најмањи број утврђен Уставом, законом (10% бирача са пребивалиштем на територији јединице локалне самоуправе за референдум у јединици локалне самоуправе) односно статутом аутономне покрајине (30 000 бирача са пребивалиштем на територији аутономне покрајине, за референдум у аутономној покрајини), а чланом 16. се предвиђа да Народна скупштина може упознати грађане са својим ставом о питању о којем се одлучује на референдуму, када распише референдум на захтев најмање 100.000 бирача. Ово право има и скупштина аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Став скупштине се утврђује истовремено са доношењем одлуке о расписивању референдуму.

Саветодавни референдум уређен је чланом 17. тако да Народна скупштина, односно скупштина аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, може расписати референдум о питању од ширег значаја из своје надлежности ради прибављања мишљења грађана о одлуци која треба да буде донета у вези са тим питањем. Утврђена је и обавеза скупштине да се након спроведеног саветодавног референдума посебно изјасни да ли је прихваћено мишљење грађана.

Наредним чланом је уређена садржина одлуке о расписивању референдума као и рокови за одржавање референдума, и то најраније 45 дана а најкасније 60 дана од дана расписивања референдума. Референдум о промени Устава, се може одржати најраније 45 дана од дана расписивања референдума а најкасније 60 дана од дана усвајања акта о промени Устава (члан 18).

Као органи за спровођење референдума (члан 19) прописани су надлежна изборна комисија и гласачки одбор. Надлежна изборна комисија за спровођење републичког референдума је Републичка изборна комисија, за спровођење покрајинског референдума покрајинска изборна комисија, а за спровођење референдума у јединици локалне самоуправе градска односно општинска изборна комисија. Када се референдум спроводи на територији или на делу територије Републике или аутономне покрајине, изборна комисија јединице локалне самоуправе има улогу поткомисије. Посебно се уређује ситуација када у некој од јединица локалне самоуправе није образована изборна комисија, предвиђа се да у том случају, за потребе спровођења републичког односно покрајинског референдума, Републичка изборна комисија односно покрајинска изборна комисија образује поткомисију. Уређена је и

ситуација када не постоји изборна комисија јединице локалне самоуправе а потребно је да поступа као поткомисија.

Подносилац захтева на основу којег је донета одлука о расписивању референдума може одредити своје представнике (члана и заменика члана) у органе за спровођење референдума. (чл. 20).

У члану 21. су утврђени послови које обавља надлежна комисија и поткомисија.

Чланом 22. је утврђено да надлежна комисија за спровођење референдума образује гласачке одборе, који имају председника, заменика председника, четири члана и четири заменика члана, са изузетком гласачких одбора у иностранству и у заводима за извршење кривичних санкција, који имају председника, заменика председника, два члана и два заменика члана. Чланови гласачког одбора се именују на основу сразмерне заступљености власти и опозиције односно посланичких/одборничких група у скупштини, у односу на укупан број места чланова у свим гласачким одборима који треба да спроведу референдум. Прописани су поступак и рокови за именовање гласачких одбора за гласање у иностранству и у заводима за извршење кривичних санкција као и за замену члана гласачког одбора.

Чланом 23. је прописан рок од 48 сати од објављивања решења за изјављивање приговора као и рок за подношење приговора због пропуштања рока за именовање члана односно заменика члана гласачког одбора. Гласачка места се одређују сходно прописима који уређују изборе за народне посланике (члан 24.). Референдум се одржава у једном дану, по правилу недељом уз обавезу да се омогући гласање грађанима који су се затекли на гласачком месту у тренутку затварања (члан 25.).

У члану 26. се уређује обавеза надлежне комисије да у року од 20 дана од дана расписивања референдума усвоји акт којим се грађанима пружају објективне информације о питању односно акту о коме се одлучује на референдуму и да га објави у медијима и достави грађанима на адресу пребивалишта.

У члановима од 27. до 35. се уређује референдумска кампања. Појам референдумске кампање и њено трајање (члан 27); ко може бити организатор референдумске кампање (члан 28); начин финансирања референдумске кампање као и ограничења која се односе на изворе средстава за финансирање кампање (члан 29); трошкови референдумске кампање (члан 30); посебан рачун за финансирање референдумске кампање (члан 31); извештај о трошковима референдумске кампање и подношење извештаја о трошковима агенцији надлежној за спречавање корупције (члан 32); одређивање овлашћеног лица које је одговорно за коришћење средстава за финансирање референдумске кампање (члан 33); сходна примена овог закона на кампању за остваривање народне иницијативе као и сходна примена одредаба закона који уређује финансирање политичких активности (члан 34).

У члану 35. се уређује начин праћења спровођења референдума и рад органа за спровођење референдума сходном применом прописа којима се уређује праћење избора за народне посланике и право да прати спровођење референдума организатор референдумске кампање.

Чланом 36. се уређује референдумско питање као и обавеза скупштине да пре доношења одлуке о расписивању референдума прибави позитивно мишљење надлежне комисије. У случају референдума на захтев бирача, мишљење надлежне комисије се прибавља у поступку верификације

предлога за спровођење народне иницијативе.

У члану 37. се уређује садржина гласачког листића за изјашњавање на референдуму као и контрола штампе гласачких листића у Јавном предузећу „Службени гласник”.

У члановима 38. и 39. се уређује начин и место гласања на референдуму као и уређивање гласања у посебним ситуацијама када одређене околности угрожавају безбедност и здравље гласача.

У члану 40. се прописује начин утврђивања резултата гласања, у којим ситуацијама се сматра неважећим гласачки листић као и садржина записника са гласачког места и рок за његово достављање.

Члан 41. уређује рокове и поступак утврђивања укупних резултата референдума прописујући рокове за поступање поткомисије односно надлежне комисије као и рокови чувања гласачког материјала.

У члану 42. се уређује начин спровођења одлуке донете на референдуму као и утврђивање рока од 120 дана за припрему акта у случајевима када се на референдуму одлучивало о одређеном питању (општи предлог народне иницијативе) односно за измену или укидање акта који је донела скупштина.

Чланом 43. је утврђена обавезност одлуке донете на референдуму односно минималан рок од две године да се донесе супротан акт или одређено питање суштински измени, уз обавезу одржавања саветодавног референдума а у члану 44. је утврђен минималан рок од годину дана за поновно одржавање референдума о акту или питању о коме су се грађани негативно изјаснили на претходном референдуму. Финансијска средства за спровођење референдума се обезбеђују у буџету (члан 45).

Члановима од 46. до 49. се уређује: предмет републичког референдума (када је Уставом или законом одређено, по одлуци Народне скупштине и на захтев најмање 100 000 бирача); обавезу Народне скупштине да донесе одлуку о расписивању референдума о предлогу промене Устава истовремено са усвајањем тог акта (члан 47); питања за која се не може расписивати референдум (члан 48); референдум на одређеном делу територије Републике Србије (члан 49).

Чланом 50. се утврђује да се републички референдум расписује на захтев најмање 100 000 бирача а чланом 51. се уређује поступање Народне скупштине по примљеном захтеву бирача за расписивање референдума. Надлежни одбор Народне скупштине утврђује да ли захтев испуњава прописане услове. Надлежни одбор проверава испуњеност прописаних услова за покренуту народну иницијативу што подразумева да је претходно проверен довољан број потписа бирача. По претходно спроведеном поступку утврђивања испуњености прописаних услова за примљени захтев, Народна скупштина одржава расправу и одлучује о расписивању референдума. Уколико Народна скупштина одбаци захтев за расписивање референдума, подносилац захтева може поднети тужбу Управном суду.

Члановима од 52. до 55. се сходно уређују питања спровођења референдума у аутономној покрајини односно јединици локалне самоуправе на захтев већине од укупног броја свих посланика односно одборника или на захтев бирача.

У члану 56. се утврђује појам народне иницијативе а у члану 57. се прописује да се народна иницијатива може поднети у облику општег предлога да се поједино питање реши на одређени начин или конкретизоване

иницијативе којом се предлаже доношење, измена или укидање одређеног акта. Оба наведена предлога могу бити поднети и ради спровођења референдума.

Чланом 58. се прописује да народну иницијативу покреће иницијативни одбор састављен од најмање три члана а чланом 59. се уређује поступак обавештавања надлежне скупштине о предлогу за спровођење народне иницијативе.

У члану 60. се уређује поступак верификације предлога за остваривање народне иницијативе. Верификацију предлога врши председник скупштине односно скупштина уколико председник скупштине сматра да предлог не испуњава услове прописане овим законом а иницијативни одбор није отклонио недостатке на које је председник скупштине указао.

У члану 61. је прописано да иницијативни одбор може отпочети са прикупљањем потписа након добијања обавештења од председника скупштине о верификацији предлога. Рок за прикупљање потписа је најкасније 90 дана, у ком року је потребно да се листа потписника довољног броја бирача достави скупштини како би се сматрало да је народна иницијатива поднета.

Чланом 62. је утврђено да се места на којима се прикупљају потписи прикупљају на начин да се не омета њихово уобичајено коришћење као и да се прикупљањем потписа не крше прописи о јавном реду. Потпис је могуће дати и електронски, у складу са уредбом којом се уређује електронска народна иницијатива.

Члановима 63. и 64. се уређује обавештавање грађана о народној иницијативи од стране иницијативног одбора и финансирање кампање за спровођење народне иницијативе сходном применом одредаба овог закона које се односе на референдумску кампању.

Члановима 65. и 66. је уређена садржина образаца листе потписника народне иницијативе као и довољан број потписа за народну иницијативу.

У члану 67. је утврђено да скупштина проверава листу потписника народне иницијативе и то на начин што за републичку и покрајинску скупштину проверу листе са бирачким списком врши министарство надлежно за вођење јединственог бирачког списка а за скупштину јединице локалне самоуправе надлежни орган управе јединице локалне самоуправе. Уколико је листа потписника сачињена у складу са овим законом и прикупљен довољан број потписа, сматра се да је народна иницијатива покренута (члан 68).

У члану 69. се утврђују рокови за одлучивање о покренутој народној иницијативи и то: Народна скупштина на првој наредној седници у редовном заседању а најкасније у року од шест месеци од дана покретања народне иницијативе а скупштина аутономне покрајине односно јединице локалне самоуправе на првој наредној седници а најкасније у року од 90 дана од дана покретања народне иницијативе. У случају прихватања опште иницијативе, скупштина је обавезна да у року од 120 дана припреми одговарајући акт и одлучи о том акту.

У члану 70. је утврђено да када скупштина одлучи да не прихвати предлог садржан у народној иницијативи, дужна је да образложену одлуку о томе достави иницијативном одбору и објави на својој веб презентацији, у року од седам дана од дана доношења одлуке.

У члану 71. су утврђени поступак и рокови у вези са подношењем приговора надлежној комисији на повређено право на слободно и тајно гласање или спречавање сопственог гласања. Рок за подношење приговора је 48 сати

од затварања гласачког места а рок од 96 сати је утврђен за одлучивање надлежне комисије о поднетом приговору као и рок од 48 сати за подношење жалбе Управном суду у случају да надлежна комисија није одлучила по приговору у прописаном року. Уколико надлежна комисија утврди да је неправилност битно утицала на резултате гласања поништиће радње на тим гласачким местима и одредити време њиховог понављања (члан 72.).

Против решења надлежне комисије која је донета по приговору се може поднети жалба Управном суду у року од 96 сати. Одлука Управног суда је правноснажна и против ње се не могу поднети ванредна правна средства (члан 73).

У члану 74. се уређује ко може поднети тужбу Управном суду уколико скупштина одбаци поднети предлог за народну иницијативу у поступку верификације предлога односно ако скупштина одбаци народну иницијативу у поступку провере листе потписника народне иницијативе. Тужба се може поднети у року од 30 дана од дана доношења одлуке скупштине а Управни суд решава по тужби у року од 30 дана од дана пријема тужбе (члан 75). Управни суд одлучује сходном применом одредаба закона којима се уређује поступак у управним споровима (члан 76).

Члановима 77. и 78. су прописане прекршајне казне за организаторе референдумске кампање и даваоце финансијских средстава.

У члану 79. је прописана сходна примена закона којим се уређује избор народних посланика као и примена одредаба овог закона ако су одредбе других закона, односно прописа који уређују питања референдума и народне иницијативе у супротности са овим законом, осим одредаба закона којим се уређује финансирање локалне самоуправе за питања увођења самодоприноса.

У члану 80. је утврђено да ће састав Републичке изборне комисије бити проширен за још шест чланова и заменика чланова именованих од стране Народне скупштине на предлог председника Народне скупштине, из реда стручњака за изборно право и изборни процес, ради спровођења првог наредног републичког референдума који буде спровођен по одредбама овог закона и да ће гласачки одбори бити проширени за још по једног члана и заменика члана именованих од стране Републичке изборне комисије на предлог председника Народне скупштине.

У члану 81. се прописују одредбе закона које престају да важе даном ступања на снагу овог закона.

Чланом 82. је утврђен рок од шест месеци за доношење уредбе којом се уређује електронска народна иницијатива као и рок од три месеца за доношење акта којим се уређује садржина извештаја о трошковима референдумске кампање.

У члану 83. је утврђено да овај закон ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије.

У време припреме Предлога закона није планирано одржавање референдума на републичком нивоу, па на основу тога нису планирана буџетска средства у 2021. години, за одржавање истог.

У циљу предвиђања могућих укупних износа трошкова одржавања

референдума на републичком нивоу, као могућа оријентација трошкова се може узети одржавање последњих републичких избора, изузимајући трошкове изборне кампање. Имајући у виду податке које садржи Предлог закона о завршном рачуну буџета Републике Србије за 2016. годину, а који се односе на ванредне парламентарне изборе за народне посланике одржане 2016. године, на програмској активности 7043, претпостављени ефекти референдума подразумевају сталне трошкове, трошкове путовања, услуге по уговору и материјал.

С тим у вези, оквирна процена је да је за спровођење референдума на републичком нивоу потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије у износу од 150.000.000,00 до 200.000.000,00 динара у години у којој се буде расписивао референдум, на разделу Народне скупштине Републике Србије.

V. РАЗЛОЗИ ЗБОГ КОЈИХ СЕ ПРЕДЛАЖЕ ДА ЗАКОН СТУПИ НА СНАГУ ПРЕ ОСМОГ ДАНА ОД ДАНА ОБЈАВЉИВАЊА У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ”

Одредбом члана 196. став 4. Устава Републике Србије прописано је да закони и други општи акти могу да ступе на снагу и пре осмог дана од дана објављивања само ако за то постоје нарочито оправдани разлози утврђени приликом њиховог доношења.

Разлози због којих се предлаже да закон ступи на снагу пре осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, налазе се у планираним роковима за спровођење поступка промене Устава. Имајући у виду да планирана промена Устава подразумева и обавезно спровођење референдума о потврђивању промене Устава на начин и по поступку спровођења референдума по овом закону, неопходно је да овај закон скуп на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА О РЕФЕРЕНДУМУ И НАРОДНОЈ ИНИЦИЈАТИВИ

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Значај референдума и народне иницијативе најбоље описује члан 2. став 1. Устава РС: „Сувереност потиче од грађана који је врше референдумом, народном иницијативом и преко својих слободно изабраних представника.”

Важећи Закон о референдуму и народној иницијативи донет је 1994. године а минимално измењен 1998. године и по низу својих решења је рестриктиван, превазиђен и неусаглашен са Уставом.

У основи, тај закон не омогућује грађанима да ефикасно остварују своје право на учешће у вршењу власти путем референдума и народне иницијативе. Примена низа решења тог закона у пракси је показала велике недостатке, због чега се референдум и народна иницијатива ретко користе.

Неке од кључних одредби важећег закона нису у сагласности са Уставом и то у области референдума, (круг овлашћених предлагача спровођења референдума, већина од укупног броја бирача као услов за успех референдума, надлежност суда итд.) а у области народне иницијативе је кључно ограничење непримерено кратак рок од осам дана за прикупљање потписа. Законска решења не познају, нити уређују, све врсте референдума које познаје Устав. У њима се не налазе ни правила која су коресподентна са променама у изборном законодавству, нити је обезбеђена адекватна заштита права бирача и потписника народне иницијативе.

У модерној историји Србије је одржано неколико референдума (1992. и 1998.), међутим једини релевантан референдум за посматрање примене овог закона је уставни референдум из 2006. године.

Републички референдум ради потврђивања новог Устава Републике Србије расписала је Народна скупштина Одлуком о расписивању републичког референдума ради потврђивања новог Устава Републике Србије ("Службени гласник РС", број 83/06), 30. септембра 2006. године.

„Гласање на републичком референдуму обављено је 28. и 29. октобра 2006. године на 8.401 гласачком месту у Републици Србији и 40 гласачких места у иностранству.

Резултат референдума је следећи:

Од укупно 6.639.385 грађана Републике Србије, који имају бирачко право и који су уписани у бирачки списак, према изводима из бирачких спискова и посебним изводима из бирачких спискова гласало је 3.645.517 гласача, односно 54,91% од укупног броја гласача.

Примљено је укупно 6.668.097 гласачких листића, од чега је остало неупотребљено 3.023.763 гласачка листића.

Неважећих гласачких листића било је 25.866, а важећих гласачких листића 3.619.221.

На референдумско питање: "Да ли сте за потврђивање новог Устава Републике Србије", одговор: „ДА” дала су 3.521.724 гласача, односно 53,04% од

укупног броја уписаних гласача, а одговор: „НЕ” дало је 97.497 гласача, односно 1,47% од тог броја.

На основу ових резултата гласања, Републичка изборна комисија је утврдила:

- да је референдум пуноважан у смислу члана 24. став 1. Закона о референдуму и народној иницијативи, јер је на њему гласала већина грађана који имају бирачко право и који су уписани у бирачки списак;
- да се на референдуму заокруживањем речи: „ДА” изјаснило 3.521.724 гласача, што чини више од половине укупног броја грађана који имају бирачко право и који су уписани у бирачки списак, чиме се акт о промени Устава сматра коначно усвојеним.”¹

Због примене одредбе члана 24. став 1. Закона о референдуму и народној иницијативи по коме је за успех референдума потребно да изађе већина од укупног броја уписаних бирача, овај референдум је спровођен два дана. Само ова одредба довољно осликава изузетно тешку и неизвесну примењивост овог закона. Наравно, након доношења новог Устава, одредбом члана 203. став 8. је искључена ова обавеза за успех референдума већ је утврђено да је одлука на референдуму донета ако је за њу гласала већина изашлих бирача.

Због већ поменутих рестриктивних решења, ниједан референдум није одржан на иницијативу грађана већ увек на основу одлуке Народне скупштине.

Једна од кључних препрека за делотворно остваривање права на референдум чини одредба важећег закона (члан 24. став 1.) којим је предвиђено да је за успех референдума неопходно да на референдумско изјашњавање изађе већина од укупно уписаног броја бирача. Ова одредба се може сматрати неусклађеном са чланом 203. Устава РС који предвиђа да је за потврђивање устава, на референдуму одлука донета ако је за њу гласала већина изашлих бирача. Дакле, ако Устав РС не превиђа услов да је изашла већина уписаних бирача за потврђивање устава, не би могло да се тражи испуњење овог (пред)услова за доношење аката ниже правне снаге од устава, као што су закони и одлуке покрајинских или локалних органа власти који би се доносили на референдумима. Из наведеног произилази да није правно релевантна анализа примене важећег закона о референдуму, уколико се његова примена заснива на уставо-правним неусклађеностима.

У погледу народних иницијатива, било је неколико покушаја предлагања закона од 2001. године међутим, ни један законски предлог, који је предложен применом важећег закона о референдуму и народној иницијативи, није усвојен као што је предложен народном иницијативом.

Поред нереализованих народних иницијатива, приличан проблем представља и отежано прикупљање информација о свим поднетим народним иницијативама од 2001. године до данас јер не постоји јединствена евиденција. Највећи део информација о поднетим иницијативама је прикупила невладина организација „ЦРТА” у својој брошури² из 2018. године која се бави проблемима у остваривању права на народну иницијативу. Наведено је да су 2007. и 2008. године поднете три народне иницијативе (Предлог за измене и допуне Закона о

¹ Извештај Републичке изборне комисије од 02. новембра 2006. 02 Број: 014-795/06

² „Анализа колективног учешћа грађана у процесу доношења одлука“ – „ЦРТА“ – 2018.

слободном приступу информацијама, Предлогу Закона о класификацији тајних информација, као и Предлогу о забрани пушења у затвореним јавним и радним просторијама) а од 2012. године, Народна Скупштина је примила информације о покретању шест народних иницијатива од којих су три испуњавале прописане рокове и број потписа бирача и као такве поднете (Предлог Закона о ратним ветеранима и члановима њихових породица поднета 26.12.2012. Народна иницијатива за доношење Закона о одлагању плаћања доспелих комуналних и других обавеза и прекиду поступака извршења поднета 11.3.2015. и народна иницијатива за измену Закона о порезу на доходак грађана поднета 27.1.2016.

Једини закон за који би могли условно да кажемо да је усвојен, а да је предложен путем народне иницијативе је Предлог измена и допуна Кривичног законика Републике Србије које је предложила Фондација „Тијана Јурић”. У периоду од 23. до 29. октобра 2017. Фондација је организовала народну иницијативу прикупивши 158.460 потписа грађана за улазак предлога измене закона у скупштинску процедуру. Реч је о увођењу казне доживотног затвора за починиоце најтежих облика тешких кривичних дела која су за последицу имала смрт детета, малолетника или трудне жене. Предложено је да казна доживотног затвора замени постојећу максималну казну од 30 до 40 година затвора која се прописује за наведена кривична дела. Осим увођења казне доживотног затвора, Фондација предлогом измене закона је предложила да осуђени за убиство детета, малолетника или трудне жене, немају право условног отпуста.

Народна скупштина је у мају 2019. године усвојила измене Кривичног законика којим се уводи доживотна казна затвора за најтежа кривична дела. Доживотна казна је предвиђена за тешко убиство, силовање, обљубу над малолетном особом, трудницом и немоћним лицем, што је у складу с предлогом Фондације „Тијана Јурић”. У складу са иницијативом Фондације „Тијана Јурић” предвиђено је и да суд не може отпустити осуђеног за кривична дела одређена том иницијативом - за оне који су осуђени због убиства деце, трудница и немоћних лица.

Међутим, поред наведених предлога поднетих по основу народне иницијативе, доживотна казна затвора проширена је и на сва друга кривична дела за која је према важећем закону предвиђена казна од 30 до 40 година. Та дела су убиства представника највиших државних органа, тешка дела против уставног уређења и безбедности Србије, удруживање ради вршења кривичних дела геноцид, злочин против човечности, ратни злочин против цивилног становништва, ратни злочин против рањеника и болесника, тероризам... Предвиђене су и строже казне за повратнике учинилаца кривичних дела. Пооштравају се казне за злостављање и мучење, насиље у породици, пореску утају, убијање и злостављање животиња, спречавање службеног лица у вршењу службене радње, напад на службено лице у тренутку вршења службене радње, учествовање у групи која спречава службено лице у вршењу службене радње и насилничко понашање на спортским утакмицама. Уводи се и ново кривично дело - напад на адвокате, што је у складу са предлогом Адвокатске коморе Србије.

Иако су усвојене измене и допуне Кривичног законика значајно другачије од оног предложеног остваривањем права на народну иницијативу, можемо се

сложити да су изменама и допунама овог закона усвојене све најзначајније одредбе Предлога закона које је предложила Фондација „Тијана Јурић”.

Због свега наведеног, постоји очигледна потреба за доношењем новог Закона о референдуму и народној иницијативи, који би био материјално и формално усаглашен са Уставом и омогућио шире учешће грађана у вршењу власти путем референдума и народне иницијативе.

Усвајање новог закона би требало да резултира решењима свих наведених проблема у примени важећег закона али и даље, унапређење заштите права грађана у овим поступцима, омогућавање прикупљања потписа грађана и електронским путем, уређивањем финансирања, извештавања и спровођења референдумске кампање и спровођења народне иницијативе, обавезе органа у овим поступцима, изградњу административних капацитета за правилно спровођење свих процесних радњи у овим областима и друго.

Законом о изменама и допунама Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС”, број 47/18), изменом члана 68. став 3. фиксиран је потребан број бирача за покретање народне иницијатива на броју од 5% бирача у јединици локалне самоуправе. Овом изменом је онемогућено да статутима јединице локалне самоуправе самостално утврђују овај проценат што је имало за последицу да су неке јединице локалне самоуправе предвиђале непримерено високе процене који су се кретали и до 25% бирача. На овај начин је један од задатака овог закона реализован уређивањем у Закону о локалној самоуправи.

Сврха овог закона је да утврди правила за спровођење референдума и народне иницијативе која су у складу са Уставом РС али и да промовише стандарде најбоље праксе која стимулише активно учешће грађана у пословима јавне власти, успешно користећи ове механизме.

Имајући у виду напред наведено, врсту и карактер промена које се желе постићи очигледно је да је, уз усаглашавање са Уставом, циљ унапређење и оживотворење института референдума и народне иницијативе и иако су то врло значајне промене, пре свега у области унапређења права грађана, очигледно је да нису испуњени услови из члана 8. Уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика³ те да не треба спроводити детаљну *Ex-ante* анализу.

Стога се ова *Ex-ante* анализа ефеката спроводи у складу са ст. 6. чл. 8. Уредбе, давањем прецизних одговора на питања из контролне листе питања из прилога 2–10.

2. ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

2.1 Кључна питања за анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже-Прилог бр. 2

1) Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

³ "Службени гласник РС", број 8, од 8. фебруара 2019.

Не постоје посебни показатељи који се прате у овој области. Једини показатељ јесте број одржаних референдума а посебно број народних иницијатива. Као што је у уводу речено, од увођења вишестраначја у Србији је било свега 3 референдума на Републичком нивоу, само на предлог Народне скупштине а не и грађана а да не постоји јединствена евиденција о понетим народним иницијативама док је забележена само једна народна иницијатива за коју би условно могли да кажемо да је остварена по важећем Закону. На локалном нивоу такође нема податка о оствареним народним иницијативама, а референдуми су се одржавали само по питању увођења месних самодоприноса. Овакви показатељи односно број референдума и народних иницијатива показује да се ови институти изразито демократског карактера врло слабо примењују у Републици Србији.

2) Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политике или пропис? Представити резултате спровођења тог документа јавне политике или прописа и образложити због чега добијени резултати нису у складу са планираним вредностима.

Да, Закон о референдуму и народној иницијативи. Када је реч о овим институтима не постоје планиране вредности нити се такво планирање врши, у питању је пракса која може да укаже на одређени ниво партиципације грађана у вршењу јавних послова. Иако не постоје планиране вредности за примену овог закона, у уводном делу је објашњено зашто примена овог закона није задовољавајућа.

3) Који су важећи прописи и документи јавних политика од значаја за промену која се предлаже и у чему се тај значај огледа?

1. Стратегија реформе јавне управе у Републици Србији за период од 2021-2030. године:

IV. део - Одговорност и транспарентност у јавној управи - Унапређен ниво одговорности и транспарентност на свим нивоима власти

VI. део - Систем локалне самоуправе - Успостављен систем локалне самоуправе који омогућава делотворно и одрживо остваривање права грађана на локалну самоуправу

1. Припрема и усвајање новог или измена постојећег Закона о референдуму и народној иницијативи у циљу унапређења механизма за изјашњавање грађана на начин да се постојеће форме грађанског изјашњавања омогуће у електронској форми

4) Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема.

Проблеми су вишеструки, с једне стране постоји неусаглашеност са Уставом која су детаљније приказана у уводном делу, досадашња законска решења нису познавала, нити су уређивала све врсте референдума која познаје нови Устав, не постоје јасно утврђени рокови ни обавезе скупштина када се ради о

референдумској процедури, није уређено питање референдумске кампање, њиховог приступа средствима јавног информисања, финансирања и извештавања, судске заштите права на референдум и народну иницијативу, сувише кратак рок за прикупљање потписа за остваривање права на народну иницијативу, отварање могућности за електронску народну иницијативу, уређен поступак провере поднетих потписа бирача, праћење статуса поднете народне иницијативе и друга, мање значајна и процедурална питања, што све заједно указује на проблем изузетно ретког и неефикасног коришћења ових демократских института остваривања грађанског суверенитета.

5) Која промена се предлаже?

Промене које се предлажу Предлогом закона су бројне и произлазе из претходно набројаних проблема: Прописивање правила да се одлука на референдуму доноси већином од изашлих бирача, уређивање обавезног и факултативног (саветодавног) референдума, претходног и накнадног референдума, на захтев бирача или посланика/одборника, проширење круга бирача са правом изјашњавања на референдуму (интерно расељена лица и бирачи који се изјасне да ће гласати према месту боравишта), став скупштине о примљеној иницијативи, правила о референдумској кампањи, рокови за поступање скупштине по одлуци донетој на референдуму, обавезност донете одлуке на референдуму, продужење рока за прикупљање потписа за народну иницијативу (90 дана), верификација предлога за народну иницијативу, судска заштита права за одлуке скупштине о верификацији предлога и одлуке о нерасписивању референдума, прикупљање потписа и електронским путем, прекршајне одредбе и друго.

Прописивање правила да се одлука на референдуму доноси већином од изашлих бирача проистекло је из одредаба Устава. Устав Републике Србије се бави питањем услова за референдум у члану 203. којим уређује основе и поступак промене устава. Не улазећи у полемику око уставних одредби о питањима због којих постоји обавеза спровођења референдума за промену Устава, јасна је одредба става 8. наведеног члана који утврђује: „Када се акт о промени Устава стави на потврђивање, грађани се на референдуму изјашњавају најкасније у року од 60 дана од дана усвајања акта о промени Устава. Промена Устава је усвојена ако је за промену на референдуму гласала већина изашлих бирача.”

Имајући у виду да Устав, у наведеном члану, утврђује претходни поступак и услове за расписивање референдума, као и да утврђује рок за одржавање референдума и да уређује питање начина доношења одлуке на референдуму за потврђивање промене Устава, јасно је да Устав не познаје услов за успех референдума да је потребно да изађе већина од уписаног броја бирача. Такође је јасно и да се не ради о грешци или пропусту да се овај услов предвиди јер се ради о тако значајном услову који може довести у питање промену Устава.

На крају, Устав у члану 203. није дао овлашћење закону да уређује или ближе уређује елементе поступка промене Устава, нити било које друго питање које је регулисано овим чланом. Референдум за потврђивање промене Устава може

се спровести само под условима и у поступку који је уређен чланом 203. Устава Републике Србије.

6) Да ли је промена заиста неопходна и у ком обиму?

Ради усаглашавања са одредбама Устава и ради увођења нових решења те прецизирања постојећих, неопходно је доношење Закона. Унапређења остваривања права грађана у овој области која су наведена у претходном питању је једино могуће утврдити законским актом. Такође, значај остваривања суверенитета који потиче од грађана, утврђеног чланом 2. Устава РС, захтева унапређење правног оквира и олакшавање остваривања ових механизма које имају на располагању грађани Републике Србије.

7) На које циљне групе ће утицати предложена промена? Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај.

На све грађане који имају бирачко право, посредно на друштво у целини. С обзиром да је Уставом РС утврђено да суверенитет потиче грађана који га остварују референдумом и народном иницијативом, јасно је да се не могу издвојити појединачне циљне групе на које ће овај закон остварити утицај. Имајући у виду да се остваривање права на референдум, народну иницијативу и изборе спровode изјашњавањем грађана са бирачким правом, једина циљна група која би могла да се идентификује у оквиру свих грађана РС, јесу бирачи.

8) Да ли постоје важећи документи јавних политика којима би се могла остварити жељена промена и о којим документима се ради?

Не. Природа права грађана на референдум и народну иницијативу је таква да их је једино могуће утврдити законским актом. Уставом је утврђено у члану 105. став 3. тачка 1) да се закон о референдуму и народној иницијативи доноси апсолутном већином народних посланика у Народној скупштини. Ова одредба подразумева да је једином овим законом могуће уредити питања референдума и народне иницијативе а не и другим актима јавних политика.

9) Да ли је промену могуће остварити применом важећих прописа?

Не. С обзиром да је претходно објашњено да се ова питања могу уређивати једино законом као и што је наведено које све недостатке и неуспешности са Уставом РС има постојећи закон, произилази да није могуће остварити неопходне промене важећим прописима.

10) Квантитативно (нумерички, статистички) представити очекиване трендове у предметној области, уколико се одустане од интервенције (*status quo*).

Имајући у виду да не постоје јединствене евиденције о реализованим референдумима и народним иницијативама, па ни претходно утврђених показатеља за праћење примене овог закона, није могуће квантитативно представити трендове у непромењеном стању у овој области.

11) Какво је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава, односно локалних самоуправа (ако је реч о јавној политици или акту локалне самоуправе)?

Предложеним променама се успостављају највиши демократски стандарди који су у примени у државама чланицама Европске Уније. Примена тих стандарда у једном броју држава довела је до значајне партиципације грађана у вршењу јавних послова. Швајцарска је држава са најдужом традицијом и највише остварених референдума и народних иницијатива чији је правни систем конципиран на активном учешћу грађана. Највећи део демократских механизма који се примењују у Швајцарској је уграђен у Предлог закона о референдуму и народној иницијативи, у складу са правним системом у Републици Србији. Поред наведеног, уграђени су и неки од елемената Директиве Европске Уније и електронској грађанској иницијативи⁴.

2.2. Кључна питања за утврђивање циљева-Прилог бр. 3

1) Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва? (одговором на ово питање дефинише се општи циљ).

Неопходно је да се значајно унапреди правни оквир за остваривање права на референдум и народну иницијативу ради потпунијег остваривања суверенитета који потиче од грађана.

2) Шта се предметном променом жели постићи? (одговором на ово питање дефинишу се посебни циљеви, чије постизање треба да доводе до остварења општег циља. У односу на посебне циљеве, формулишу се мере за њихово постизање).

Значајно повећање учешћа грађана у јавним пословима на свим нивоима власти.

Утврђивањем приступачнијих механизма за остваривање права на референдум и народну иницијативу се подстиче већа заинтересованост за послове јавне власти.

Јавне политике су усклађеније са већинским ставовима грађана.

3) Да ли су општи и посебни циљеви усклађени са важећим документима јавних политика и постојећим правним оквиром, а пре свега са приоритетним циљевима Владе?

Да, са Стратегијом реформе јавне управе. Доношење овог закона је предвиђено и Програмом рада Владе за 2021. годину.

4) На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева?

⁴ REGULATION (EU) No 211/2011 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 16 February 2011 on the citizens' initiative

На основу броја одржаних референдума и реализованих народних иницијатива на свим нивоима власти. Такође, с обзиром да народне иницијативе којима се предлаже доношење неког акта или захтева спровођење референдума морају да испуне одређене формалне претпоставке да би могле да буду спроведене, могуће је пратити само реализоване референдуме и народне иницијативе које су испуниле законом предвиђене услове.

2.3. Кључна питања за идентификовање опција јавних политика-Прилог бр. 4

1) Које релевантне опције (алтернативне мере, односно групе мера) за остварење циља су узете у разматрање? Да ли је разматрана „*status quo*” опција?

Не постоје алтернативне мере јер се унапређење ове области мора спровести доношењем новог закона и „*status quo*” није опција из разлога претходно наведених. Претходно је објашњено да је Уставом РС утврђено да се питања референдума и народне иницијативе уређују законом а „*status quo*” не обезбеђује спровођење неопходних промена у овој области.

2) Да ли су, поред регулаторних мера, идентификоване и друге опције за постизање жељене промене и анализирани њихови потенцијални ефекти?

Нису идентификоване друге опције јер је уставна обавеза да се ова питања уређују законом. Тако се и промене у овој области могу уводити само законом.

3) Да ли су, поред рестриктивних мера (забране, ограничења, санкције и слично) испитане и подстицајне мере за постизање посебног циља?

Циљ доношења новог закона је значајно унапређење права грађана на референдум и народну иницијативу, па се самим тим, закон претежно бави афирмацијом нових права или поступака који олакшавају остваривање ових права. Одредбе овог закона које би могле да се забранама, ограничењима или санкцијама су усмерене ка превенцији злоупотребе права утврђених овим законом али не представљају његову претежну карактеристику већ неопходну гаранцију за успешну примену закона.

4) Да ли су у оквиру разматраних опција идентификоване институционално управљачко организационе мере које је неопходно спровести да би се постигли посебни циљеви?

Не, нису потребне институционално управљачко организационе мере. Остваривање права на референдум и народну иницијативу утврђено овим законом се примењује ослањањем на постојеће органе и тела која су и у досадашњој пракси остваривала своју улогу, било у спровођењу референдума и народне иницијативе или у поступцима за одржавање избора на свим нивоима власти. Иста је ситуација и са органима у области правосуђа.

5) Да ли се промена може постићи кроз спровођење информативно-едукативних мера?

Информтивно едукативне мере јесу значајне али се кроз њих, без доношења овог закона, не могу постићи промене у овој области као жељени резултат. Претходним одговорима је објашњена неопходност законског уређивања овог питања.

6) Да ли циљне групе и друге заинтересоване стране из цивилног и приватног сектора могу да буду укључене у процес спровођења јавне политике, односно прописа или се проблем може решити искључиво интервенцијом јавног сектора?

Кроз јавну расправу и на „округлим столовима“ су укључене све заинтересоване групе, али управо у циљу промене односно доношење новог закона. Из тог разлога је нужна интервенција државних органа кроз поступак доношења новог закона о референдуму и народној иницијативи.

7) Да ли постоје расположиви, односно потенцијални ресурси за спровођење идентификованих опција?

Решења из Предлога закона се ослањају на постојеће расположиве кадровске, организационе и финансијске ресурсе. Одговором на питање под бројем 4) је објашњено да се овај закон ослања на постојеће органе, тела и судове што подразумева и постојеће кадровске и финансијске ресурсе.

8) Која опција је изабрана за спровођење и на основу чега је процењено да ће се том опцијом постићи жељена промена и остварење утврђених циљева?

Само се доношењем или изменом постојећег закона може доћи до другачијих законских решења. Имајући у виду обим промена номотехнички и практично једино решење је доношење новог закона.

2.4. Кључна питања за анализу финансијских ефеката-Прилог бр. 5

1) Какве ће ефекте изабрана опција имати на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року?

Нема ефеката који се могу изразити. Предлог закона не предвиђа нове основе за наплату јавних прихода нити превиђа увођење нових обавеза јавних расхода. Једина разлика у погледу могућих јавних прихода је могућност да се за народну иницијативу прикупљају потписи и електронским путем (на основу квалификованог електронског потписа) који не подлежу овери својеручног потписа који се даје у писаној (папирној) форми. Међутим, није могуће предвидети обим коришћења ове могућности као и у зависности о којој народној иницијативи се ради тј. на ком нивоу власти се она остварује. Питање је и да ли постоје планирани јавни приходи по основу овере својеручних потписа бирача приликом остваривања народне иницијативе.

2) Да ли је финансијске ресурсе за спровођење изабране опције потребно обезбедити у буџету, или из других извора финансирања и којих?

Не, у смислу додатних тј. нових финансијских ресурса. Иначе, трошкови спровођења референдума се реализују из буџета скупштине која је донела одлуку о расписивању референдума, једнако као и за спровођење избора.

У време припреме Предлога закона није планирано одржавање референдума на републичком нивоу, па на основу тога нису планирана буџетска средства у 2020. години, за одржавање истог.

У циљу предвиђања могућих укупних износа трошкова одржавања референдума на републичком нивоу, као могућа оријентација трошкова се може узети одржавање последњих републичких избора, изузимајући трошкове изборне кампање. Имајући у виду податке које садржи Предлог закона о завршном рачуну буџета Републике Србије за 2016. годину, а који се односе на ванредне парламентарне изборе за народне посланике одржане 2016. године, на програмској активности 7043, претпостављени ефекти референдума подразумевају сталне трошкове, трошкове путовања, услуге по уговору и материјал.

С тим у вези, оквирна процена је да је за спровођење референдума на републичком нивоу потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије у износу од 150.000.000,00 до 200.000.000,00 динара.

3) Како ће спровођење изабране опције утицати на међународне финансијске обавезе?

Нема утицаја. Питање референдума и народне иницијативе је питање унутрашњег правног уређења овог питања и није повезано ни са једним питањем које би имало за последицу увођење финансијских обавеза Републике Србије у односу према иностранству.

4) Колики су процењени трошкови увођења промена који проистичу из спровођења изабране опције (оснивање нових институција, реструктурирање постојећих институција и обука државних службеника) исказани у категоријама капиталних трошкова, текућих трошкова и зарада?

Нема додатних трошкова. Одговорима на питања под бројем 4) и 7) у одељку 2.3. је одговорено и на питање да није потребно оснивање нових институција, реструктурирање постојећих институција и обука државних службеника за примену новог закона о референдуму и народној иницијативи.

5) Да ли је могуће финансирати расходе изабране опције кроз редистрибуцију постојећих средстава?

Није потребна редистрибуција постојећих средстава. С обзиром да се примена закона заснива на текућем обављању послова постојећих органа, тела и судова, није потребна редистрибуција постојећих средстава.

6) Какви ће бити ефекти спровођења изабране опције на расходе других институција?

Нема таквих ефеката. Имајући у виду претходни одговор, јасно је да из текућег обављања послова не проистичу нови расходи за институције које, у складу са овим законом, учествују у поступцима за остваривање права на референдум и народну иницијативу.

2.5. Кључна питања за анализу економских ефеката – Прилог бр. 6

1) Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?

Не постоје специфичне користи и трошкови који се односе на привреду.

2) Да ли изабрана опција утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту (укључујући и ефекте на конкурентност цена) и на који начин?

Није у вези са привредном делатношћу. Питање привредне конкурентности није предмет нити последица примене овог закона.

3) Да ли изабране опције утичу на услове конкуренције и на који начин?

Изабране опције не утичу на услове конкуренције.

4) Да ли изабрана опција утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација и на који начин?

Не, јер се могућност електронског прикупљања потписа не може сматрати трансфером технологије већ применом система е-управе која постоји и примењује се у раду органа управе.

5) Да ли изабрана опција утиче на друштвено богатство и његову расподелу и на који начин?

Не, јер предмет овог закона, нису послови којима се ствара или расподељује друштвено богатство.

6) Какве ће ефекте изабрана опција имати на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), као и права, обавезе и одговорности послодаваца?

Предлог закона нема утицаја на квалитет и статус радне снаге као и права, обавезе и одговорности послодаваца.

2.6. Кључна питања за анализу ефеката на друштво – Прилог бр. 7

1) Колике трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати грађанима?

Предлог закона не уводи ни материјалне трошкове односно користи, а нематеријална корист се односи на креирање правног амбијента у коме се у већој мери може остваривати сувереност грађана кроз учешће грађана у обављању јавних послова, односно доношење одлука. Евентуални трошкови за

грађане проистичу по основу овере потписа, а висину накнаде за оверу потписа утврдиће посебним актом министарство надлежно за послове правде, највише до висине накнаде која се плаћа за оверу потписа за спровођење избора.

По тарифи јавних бележника која је примењена приликом прикупљања потписа за последње изборе, у износу од 50 динара, минимални трошкови овере потписа били би – 1.500.000,00 динара за предлог доношења прописа, 5.000.000,00 динара за покретање референдума и 7.500.000,00 динара за оверу потписа за предлог промене Устава, с тим да, сагласно Предлогу закона, овери потписа не подлежу потписи дати електронским путем, у складу са Уредбом којом се уређује електронска народна иницијатива коју ће донети Влада у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, те ће се у будућности трошкови прикупљања и овере потписа свести на минимум и неће обесхрабрити грађане да користе овај механизам ради остваривања своје суверености.

2) Да ли ће ефекти реализације изабране опције штетно утицати на неку специфичну групу популације и да ли ће то негативно утицати на успешно спровођење те опције, као и које мере треба предузети да би се ови ризици свели на минимум?

Нема штетног утицаја. Као што је раније наведено, није могуће идентификовати ниједну специфичну групу грађана за примену овог закона а такође, сврха овог закона је унапређење права грађана на референдум и народну иницијативу па самим тим и не постоје негативни утицаји на грађане.

3) На које друштвене групе, а посебно на које осетљиве друштвене групе, би утицале мере изабране опције и како би се тај утицај огледао (пре свега на сиромашне и социјално искључене појединце и групе, као што су особе са инвалидитетом, деца, млади, жене, старији преко 65 година, припадници ромске националне мањине, необразовани, незапослени, избегла и интерно расељена лица и становништво руралних средина и друге осетљиве друштвене групе)?

Нема посебног утицаја на ове групе, осим за увођење права на изјашњавање на референдуму интерно расељеним лицима, које је предвиђено Предлогом закона.

4) Да ли би и на који начин изабрана опција утицала на тржиште рада и запошљавање, као и на услове за рад (нпр. промене у стопама запослености, отпуштање технолошких вишкова, укинута или новоформирана радна места, постојећа права и обавезе радника, потребе за преквалификацијама или додатним обукама које намеће тржиште рада, родну равноправност, рањиве групе и облике њиховог запошљавања и слично)?

Нема таквог утицаја. Предлог закона нема за предмет уређивање односа у друштву која имају за последицу запошљавање или промене које се тичу тржишта рада.

5) Да ли изабране опције омогућавају равноправан третман, или доводе до директне или индиректне дискриминације различитих категорија лица (нпр. на основу националне припадности, етничког порекла, језика, пола, родног идентитета, инвалидитета, старосне доби, сексуалне оријентације, брачног статуса или других личних својстава)?

Предлог закона промовише равноправност. Остваривање права на референдум и народну иницијативу је, без разлике, намењена свим грађанима тј. свим бирачима.

6) Да ли би изабрана опција могла да утиче на цене роба и услуга и животни стандард становништва, на који начин и у којем обиму?

Не. Као што је претходно одговорено, предмет овог закона нису питања која се односе на привредне активности па тиме ни на цене роба или животни стандард становништва.

7) Да ли би се реализацијом изабраних опција позитивно утицало на промену социјалне ситуације у неком одређеном региону или округу и на који начин?

Не, јер примена овог закона не уређује питања која се односе на социјални положај становништва.

8) Да ли би се реализацијом изабране опције утицало на промене у финансирању, квалитету или доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања, посебно у смислу једнаког приступа услугама и правима за осетљиве групе и на који начин?

Не. Претходним одговором је дат одговор и на ово питање.

2.7. Кључна питања за анализу ефеката на животну средину – Прилог бр. 8

1) Да ли изабрана опција утиче и у којем обиму утиче на животну средину, укључујући ефекте на квалитет воде, ваздуха и земљишта, квалитет хране, урбану екологију и управљање отпадом, сировине, енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије?

Нема таквог утицаја. Предлог закона нема за предмет питања која би могла да имају утицаја на животну средину, укључујући ефекте на квалитет воде, ваздуха и земљишта, квалитет хране, урбану екологију и управљање отпадом, сировине, енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије.

2) Да ли изабрана опција утиче на квалитет и структуру екосистема, укључујући и интегритет и биодиверзитет екосистема, као и флору и фауну?

Не

3) Да ли изабрана опција утиче на здравље људи?

Не

4) Да ли изабрана опција представља ризик по животну средину и здравље људи и да ли се додатним мерама може утицати на смањење тих ризика?

Не.

5) Да ли изабрана опција утиче на заштиту и коришћење земљишта у складу са прописима који уређују предметну област?

Не.

2.8. Кључна питања за анализу управљачких ефеката – Прилог бр. 9

1) Да ли се изабраном опцијом уводе организационе, управљачке или институционалне промене и које су то промене?

Не. Одговором на питање под бројем 4) у одељку 2.3 је дат одговор: Остваривање права на референдум и народну иницијативу утврђено овим законом се примењује ослањањем на постојеће органе и тела која су и у досадашњој пракси остваривала своју улогу, било у спровођењу референдума и народне иницијативе или у поступцима за одржавање избора на свим нивоима власти. Иста је ситуација и са органима у области правосуђа.

2) Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?

Јавна управа има потребан капацитет за спровођење закона.

3) Да ли је за реализацију изабране опције било потребно извршити реструктурирање постојећег државног органа, односно другог субјекта јавног сектора (нпр. проширење, укидање, промене функција/хијерархије, унапређење техничких и људских капацитета и сл.) и у којем временском периоду је то потребно спровести?

У складу са претходним одговорима, није потребно извршити реструктурирање постојећих органа ради обезбеђивања примене овог закона.

4) Да ли је изабрана опција у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика?

Да. Предлог закона је усаглашен са другим законима, међу којима је и Закон о потврђивању Додатног протокола Европској повељи о локалној самоуправи о праву да се учествује у пословима локалних власти као и стратешким документима: Стратегија реформе јавне управе у Републици Србији за период од 2021-2030. Припрема и усвајање новог или измена постојећег Закона о референдуму и народној иницијативи у циљу унапређења механизма за изјашњавање грађана на начин да се постојеће форме грађанског изјашњавања омогуће у електронској форми.

5) Да ли изабрана опција утиче на владавину права и безбедност?

Да, тако што повећава правну сигурност и ефикаснију примену прописа, нарочито оних прописа који су били предмет изјашњавања грађана.

6) Да ли изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе и на који начин?

Да, на начин што су грађанима доступнији механизми референдума и народне иницијативе којима могу да изразе свој став о раду јавне управе, сама процедура остваривања права на референдум и народну иницијативу, према Предлогу закона постаје транспарентнија.

7) Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?

Нису неопходне додатне мере за спровођење.

2.9. Кључна питања за анализу ризика – Прилог бр. 10

1) Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђена подршка свих кључних заинтересованих страна и циљних група? Да ли је спровођење изабране опције приоритет за доносиоце одлука у наредном периоду (Народну скупштину, Владу, државне органе и слично)?

Све заинтересоване стране су у партиципативном поступку припреме овог закона дале подршку за доношење и примену овог закона. Такође, обезбеђена је и подршка на пројектном нивоу за израду материјала и представљање нових решења из Предлога закона. Доношење овог закона је предвиђено Програмом рада Владе за 2021. годину и наведеним стратешким документима.

2) Да ли су обезбеђена финансијска средства за спровођење изабране опције? Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђено довољно времена за спровођење поступка јавне набавке уколико је она потребна?

За спровођење закона није потребно обезбедити додатна финансијска средства а ни додатно време након усвајања Предлога закона осим времена за доношење Уредбе о електронској народној иницијативи.

3) Да ли постоји још неки ризик за спровођење изабране опције?

Не.

ИЗЈАВА О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРОПИСА СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

1. Овлашћени предлагач прописа: Влада
Обрађивач: Министарство државне управе и локалне самоуправе

2. Назив прописа
Предлог закона о референдуму и народној иницијативи.
Draft Law on referendum and popular initiative.

3. Усклађеност прописа с одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум):

а) Одредба Споразума која се односи на нормативну садржину прописа
Доношење овог закона није изричита обавеза предвиђена у ССП-у.

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума
Нема

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума.
Не постоји обавеза

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума
Не постоје

д) Веза са Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније.

Доношење овог закона није предвиђено НПАА-ом (2014-2018). Будући да у овој области нема правних тековина ЕУ, па самим тим ни уобичајеног поступка усклађивања прописа, овог закона нема у табели НПАА која показује преглед закона који треба да се ускладе, као ни у електронској бази НПАА.

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније:

а) Навођење одредби примарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима,

б) Навођење секундарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима,

в) Навођење осталих извора права Европске уније и усклађеност са њима,

г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност,

д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније

/

5. Уколико не постоје одговарајуће надлежности Европске уније у материји коју регулише пропис, и/или не постоје одговарајући секундарни извори права Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност, потребно је образложити ту чињеницу. У овом случају, није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа. Табелу усклађености није потребно попуњавати и уколико се домаћим прописом не врши пренос одредби секундарног извора

права Европске уније већ се искључиво врши примена или спровођење неког захтева који произилази из одредбе секундарног извора права (нпр. Предлогом одлуке о изради стратешке процене утицаја биће спроведена обавеза из члана 4. Директиве 2001/42/ЕЗ, али се не врши и пренос те одредбе директиве). Не постоје одговарајући прописи Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност предметног прописа.

6. Да ли су претходно наведени извори права Европске уније преведени на српски језик?

/

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик Европске уније?

Да.

8. Сарадња са Европском унијом и учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености.

У изради текста Предлога закона учествовали су консултанци.